

AZ ARANYDIÓ ÓVODA-BÖLCSŐDE

HELYI PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

A KOMPLEX PREVENCIÓS ÓVODAI PROGRAM ADAPTÁLÁSÁVAL

2022.

Készítette: A Nevelőtestület

Tartalom

Bevezető.....	3
Helyzetelemzés	3
1. Helyi óvodai pedagógiai programunk alapelvei és a fejlesztés célja.....	8
2. Helyi pedagógiai programunk feladatrendszere	11
2.1.Általános feladataink	11
2.2. Nevelési feladataink helyi jellemzői.....	23
A prevenció és korrekció fejlesztőprogram tartalma és feladatai.....	25
2.4. Az integrált nevelés, és az esélyegyenlőség biztosítása	36
3. Személyi és tárgyi feltételek	44
3.1. Személyi feltételek	44
3.2. Tárgyi feltételek.....	44
4. Az óvodai élet szervezése	48
4.1. Csoportszervezés	48
4.2. Napirend, hetirend	48
4.3. Tevékenységi formák szervezési jellemzői	51
4.4. A fejlődés nyomon követése	52
4.5. A helyi pedagógiai program megvalósítását segítő alapszolgáltatásaink	52
5. Az óvoda kapcsolatrendszere	53
5.1. Család – óvoda.....	53
5.2. A nevelési – oktatási intézmények közötti kapcsolatok.....	55
5.3. Kapcsolattartás, szakszolgálati, fenntartói, kulturális intézményekkel	56
6. Az óvodai élet tevékenység formái és az óvónő feladatai	58
6.1 Természetes gyermeki megnyilvánulások	58
6.2. Kultúraátadás	67
7. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére	84
8. Az óvoda gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenysége	85
9. Érvényességi rendelkezések.....	88
10. Legitimációs záradék	89

Bevezető

Ez a Pedagógiai Program, a diósjenői Aranydió Óvoda –Bölcsőde Pedagógiai Programja. Módosításának szükségességét a nevelő-fejlesztő munka újraszabályozása, a társadalmi folyamatokban végbemenő változások, valamint az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának módosítása kívánta tőlünk. Programunk összetett, igyekszünk kielégíteni a településen élő gyermekek életkori és egyéni sajátosságok szerinti nevelési igényét.

Helyzetelemzés

Településünkről

Diósjenő község Budapesttől mintegy 60 kilométerre Nógrád megye nyugati részén a Börzsöny lábánál elterülő zsákfalu, ami a hegység keleti bejáratát őrzi. A 2-es főút felől közelíthető meg közúton, de Vác – Balassagyarmat vasútvonal közlekedésének egyik jelentős állomása. Szomszédos, közúton megközelíthető települései Nógrád, Nőtincs, Tolmács, Rétság, Berkenye, vasúton Borsosberény, hegyi magánúton keresztül Kemence.

Diósjenő ősidők óta lakott település, lakossága két felekezetre oszlik. A 2011-es népszámlálás eredménye szerint többségben katolikusok és kisebb részben reformátusok lakják. A lakosság nagy része magyar, 4,8% roma, kis részben lakják német, román illetve szlovák nemzetiségűek. Csáki Károly az Ipolyságon élő ismert etnográfus „Magyar Svájc”-nak nevezte. Mocsári Antal nógrádi monográfus a múlt században olyan falunak írta le „amely jó természetnek ajándékával bővelkedik”.

A településhez tartozó tó kedvelt pihenési lehetőséget nyújt a távolabbról érkezőknek is. A környékén épült ingatlanok mára már nem csak hétvégi, hanem családiházként is funkcionálnak. A faluban a családiházias építkezés a jellemző, de a központi részen kertvárosias sorház is kialakításra került.

A település közmű ellátottsága – víz, szennyvíz, gáz, villany – megfelelő, távközlési és internet ellátottságról több szolgáltató is gondoskodik. Úthálózata folyamatosan fejlődő, „zsákfalu” lévén fontos a fő útról a bekötő út folyamatos karbantartása, ami többé-kevésbé meg is valósul. Hulladék – szelektív hulladék is - és szennyvízkezelés megoldott a településen.

Helyben működik bölcsőde, óvoda, általános iskola, idősek klubja, közösségi ház, és könyvtár. Több civil szervezet, alapítvány van bejegyezve a településre és újra kezdte működését a Néptánccsoport. Polgárőrség és Önkéntes tűzoltóság segíti a helyi problémák megoldását.

„Diósjenő népének, amely a palócság nyugati ágához tartozik évszázadokon keresztül az erdő, a fa

feldolgozása és szállítása volt a fő megélhetési forrása. Az itt élők a bölcsőjüket, bútorukat, szerszámukat, a szövőszéket, a pajtát, a házat és a fejfát maguk készítették. A diósjenői emberek kiváló szakembernek bizonyultak a kocsialkatrészek készítésében is. Hónapokig kinn a hegyekben, az erdei „műhelyek”-ben dolgoztak, s a munka végeztével járták a városokat.” <https://diosjeno.hu/diosjenorol/>

A település mikroklímája egyaránt kedvez a mezőgazdaságnak és a túrizmusnak a lakosság egy részének biztos megélhetést teremtve. Sokan azonban a közeli városokban, illetve a fővárosban lévő munkahelyeken helyezkednek el és naponta ingáznak. Helyi munkalehetőséget csupán az önkormányzat, üzletek, vállalkozások biztosítanak. Népszerű a „home office-ban” végezhető munkavégzés is főleg a fiatalok körében.

Diósjenő az ide kirándulókat különböző látnivalókkal várja. Ilyenek a klasszicista-barokk stílusban újjá épített Római katolikus templom, a klasszicista stílusú Református templom és parókia. A Kápolna-hegyen az egykori körtemplom alapfalának maradványa is látható, mely a Kápolna-hegyi Kálvária-kápolna építésekor került elő. Sváb kastély, ami jelenleg szociális intézményként működik, de díszparkja megtekinthető az év minden napján. A régi korokat idéző pincesor és a közelmúltban felújított Tájház a hagyományokat idézi fel.

A Börzsöny hegység közvetlen lábánál fekvő szabadidő központ és kalandpark, remek kirándulóhely. Ezen kívül teniszpálya, műfüves focipálya és egy sportcentrum várja a sportolni vágyókat. Folyamatban van a strand területének felújítása, ahol a gyógyfürdővel való kapcsolat megújítása is újra adott lesz az Ágnes - házban.

Népszerű rendezvények a település életében a gyermeknap, július közepén megrendezett Jenő nap, az augusztusi Dióhéj irodalmi találkozó, szeptember elején a szüreti felvonulás feldíszített járművekkel, népviseletbe öltözött táncosokkal, és az adventi gyertyagyújtás sorozat, amikor minden vasárnap más- más szervezet készül egy kis műsorral a gyertya meggyújtására.

Diósjenő a határon túli kapcsolatok ápolására is nagy hangsúlyt fektet, testvértelepülései az ukrainai Macsola, a szlovákiai Oroszka, a Litván Viešvilė települések. Több rendezvényen is kölcsönösen vendégeskednek egymásnál.

Óvodánk történelméből

Az óvodás korú gyermekek intézményes ellátásának kezdeteiről sajnos írásos emlékeink nincsenek, de idős emberek elbeszéléséből tudjuk, hogy Diósjenőn, 1930-ban már működött kisdédóvó. A református egyház működtette Baranyai Károly egyházfő gondnoksága által, igaz szegényes körülmények között. Kuti Géza (1930-1947) kántortanító és családja által lakott ház egyik szobáját alakították ki óvodának. Egy óvónő és egy dajka vigyázott a rábízott gyermekekre. A gyermekek reggelente otthonról hozott elemózsiával érkeztek, majd ebédelni minden gyermek hazament. Ebéd után ismét visszamentek az óvodába, délutáni játéokra. Akinek szülei délben nem voltak otthon, vagy ebédet nem tudtak biztosítani, gyermekük óvodában maradt, az ebédet szalmazsákon pihelve vészelte át, kevés kenyérral gyümölcsöt fogyasztva.

A tanácsi rendszer megalakulásával az óvodás gyermekek ételmezéséhez naponta egy pohár tejjel járultak.

A falu életének átalakulását követte a közoktatási rendszer átalakulása is. 1956-ban új iskola épült a településen, melyben minden gyermek helyet kapott.

Ekkor már két óvoda működött a falu alsó és felső végén, már napközis ellátással, központi konyháról étkeztetve.

1975-ben a volt a csendőrlaktanyát, melyben már 2 óvodai csoport működött, 4 csoportos óvodává alakították át, mely megfelelt az akkori követelményeknek. A mai, átalakított intézmény is itt működik. Modern óvodának számított, minden szakmai igényt kielégített. Saját tornateremmel rendelkezett, ami az óvoda kertjében külön épületben volt.

Az 1980-as évtől a demográfiai hullám és a megnövekedett igények miatt az óvoda tornatermét alakították át csoportszobává.

Az épület 2011-ben pályázati forrásból teljes körű felújítást és tetőtér beépítést kapott. Ennek keretében öt csoportszobát, három gyermeköltözőt és három gyermekmosdót alakítottak ki, a kiszolgáló helyiségek száma is bővült. A tágas aulában lehetőség van mozgásos tevékenységekre és közös események, rendezvények megtartására.

2016-ban lehetőség nyílt bölcsődei csoport indítására, amit az akkori gyermekszám csökkenés következtében megüresedett csoportszobában alakítottak ki a másfél évet betöltött apróságok részére.

Mai óvodánk

Intézményünk könnyen megközelíthető, a település központi részén áll. Nagy udvarral, füves kerttel rendelkezik. Árnyas, ligetes, egészséges, védett környezetet biztosít gyermekeinknek. Kertünk felszereltsége folyamatosan korszerűsödik. Legutóbb 2019-ben elnyelt Magyar Falu program pályázatának keretében újult meg felszereltsége.

Négy óvodai csoportunkban 100 óvodás korú, egy bölcsődei csoportunkba 12 másfél éves gyermeknél idősebb bölcsődés korú gyermek nevelésére van lehetőségünk. Tárgyi eszközeinket és felszereléseinket lehetőségeink szerint bővítjük. Ehhez a költségvetési kereten túl felhasználjuk nyertes pályázataink többletforrásait, a Szülői Közösség által szervezett akciókból befolyt bevételeket és az Aranydió Óvoda Alapítvány bevételeinek egy részét is.

Nevelőtestületünk sokéves szakmai tapasztalattal, kiváló szaktudással, folyamatos önképzéssel igyekszik megfelelni a mai kor társadalmi és szakmai kihívásainak. Mára sajnos a nevelőtestület átlag életkora egyre közelebb van a nyugdíj korhatárhoz. Az országos jelenség nálunk is észrevehető, hiszen nincs fiatal óvodapedagógus. A nyugdíjba vonulók egyre többen vannak, és a köpenyükkal együtt a szakmai tapasztalatuk is fogásra kerül, hiszen nincs kinek átadni. A szakmában maradók terhe egyre nő, hiszen az adminisztrációs terhek nem csökkennek, a gyermekek ellátásában viszont egyedül maradnak.

Korunk társadalmi gondjai egyre inkább érzékelhetők a családokban. A felgyorsult világ, a fokozott életritmus, a gyakori munkanélküli lét miatt szórtabb a családi háttér. Egyre több magányos, nyugtalan, szorongó gyermek kerül az óvodába, akik érzékenyebbek a külvilág ingereire.

Az elmúlt évek során nőtt a hátrányos helyzetű gyermekek száma, fontosabbá vált az óvodapedagógusok gyermekvédelmi munkája. A hátrányos helyzet, illetve a halmozottan hátrányos helyzet a roma családok életét még inkább érinti.

A gyermekek lakhatási- és családi körülményei nagy szórtságot mutatnak. Vannak kifejezetten jó

körülmények között élő gyermekek, de akad a létminimum alatt élő család is.

A szülők iskolai végzettsége: a 8 általános osztályt végzőktől, az egyetemi végzettséggel rendelkezőkig minden megtalálható. A többségében a középiskolát végzett szülők száma a magasabb (szakmunkás, szakközépiskola).

A szociokulturális területen jelentkezik talán a legnagyobb eltérés a gyermekek között, mivel a családok között is nagy a különbség. Teljesen más szokásrendszerrel, szülői elvárással érkező gyerekeket kell egy közösséggé szervezni. Az öröklés és a környezet kölcsönhatása viselkedési mintákat alakítottak ki a gyerekekben, amit az intézményi szocializáció segít, hogy a környezet által megkövetelt normákat elfogadják és betartsák. Az intézményi szocializáció során a gyermekek a közösségi szabályokat, normákat és szerepeket sajátítják el és így kialakul a morális értékrendjük (a jó és a rossz, igaz vagy nem igaz közötti felismerés). Ennek fejlődését nagyban befolyásolja a családi háttér. Ezért fontos az intézmény és a családok együttműködése.

A társadalmi élet változásainak következtében egyre több a beilleszkedési, magatartási nehézséggel küzdő, részképesség-lemaradással érkező, sajátos nevelési igényű, és az egészségügyi szokások hiányával érkező kisgyermek. Az egyre jobban fejlődő, javuló óvodai nevelés ellenére szaporodik a tanulási zavarokkal küzdő gyermekek száma. Ezért tartotta indokoltnak testületünk 1998-ban a Komplex Prevenációs Óvodai Program adaptálását, hogy korai felismeréssel, változatos, sokszínű óvodai étellel, a fejlesztőprogram alkalmazásával esélyt adjon a részképesség-lemaradással, részképesség-zavarral küzdő gyermekek sikeres fejlesztésének.

A Komplex Prevenációs Óvodai Program alkotói: Porkolábné Balogh Katalin – docens, dr Páli Judit – docens, Pintér Éva – óvodai szaktanácsadó és Szaitzné Gregorits Anna – óvodavezető. A programot az Országos Közoktatási Intézet 1996-ban minősítette, nevelőtestületünk 1999-ben adaptálta.

A Komplex prevenációs óvodai program alapvető feladatának tartja az iskolai potenciális tanulási zavarok óvodáskori megelőzését. Segíti a hátrányos szociális környezetből jövő gyermekek felzárkóztatását, jól szolgálja a kisebb idegrendszeri működészavarok – funkciózavarok – rendezését.

A program jellegénél fogva teljes hatékonysággal akkor alkalmazható, ha az óvodai nevelés teljes időtartamában, a nevelés minden területén az óvodai élet egészére kiterjed. Fejlődéslélektani és neveléslélektani megalapozottsága maximálisan biztosítja az egyéni differenciált bánásmód pedagógiai elvének érvényesülését, felzárkóztatást.

Valljuk, hogy a gyermek mozgása és játéka fejlődésének alapja. A mozgás nagyon a sajátja, játéka viszont megteremti kapcsolatát környezetével. Az együttes öröm együttgondolkodássá, párbeszéddé alakul.

Kultúránk elemei saját aktív tevékenysége által válnak a gyermeki világkép részévé. Az óvodapedagógusnak úgy kell közvetítenie kultúránkat, hogy ez által az óvodás gyermekek érzelmileg, szociálisan és értelmileg gazdagodjanak, képességeik kibontakozhassanak.

Ismernie kell a módját, és vállalnia azt a felelősséget, hogy úgy vezesse el a gyermeket az óvoda-iskola átmenet küszöbéig, hogy a gyermek új feladatokra felkészült, az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges személyiségvonásokkal rendelkezik, eközben boldog gyermekkorát is megőrizhesse!

Az elmúlt évek tapasztalatai azt igazolják, hogy gyermekeink szeretnek óvodába járni, szívesen, örömmel tevékenykednek, nyitottak a környező világra, szeretik a kihívásokat, tevékenységükben megjelenik a kreativitás. A program következetes alkalmazása eredményeként gyermekeink 6-7 éves korukra alkalmassá válnak a zökkenőmentes iskolakezdésre.

Büszkék vagyunk a nevelési módszereinkre, környezetünkre. Már két alkalommal sikerült elnyerni a Zöld óvoda címet, hamarosan szeretnénk az Örökös Zöld Óvoda címet is megpályázni. A természetvédelem talán a település különleges helyzetéből adódóan is szívügyünk. Óvodánk védnöksége alatt áll a Börzsöny hegység oldalában felszínre törő Gyíkos forrás, amit rendszeresen látogatunk, ápolunk gyerekeinkkel és családokkal. Az állatok is fontos része az életünknek. Gyakran szervezünk „állatnéző” túrákat, kirándulásokat, de a madarakat az óvoda udvarán és az ablakokban is szívesen vendégül látjuk. Elnyertük a Madárbarát Óvoda címet is. Részt vettünk Ovizsaru programban és Biztonságos óvoda lettünk. Rendszeresen veszünk részt nagyobbakkal rajz és alkotó pályázatokban, ahol rendszerint szép eredményekkel szerepelünk. A labda szerelmesei a Bózsik program keretein belül focizni, a táncos lábúak néptáncolni járhatnak.

Nevelési filozófiánk mottója:

*„Keresem minden gyerek saját titkát, és azt kérdezem:
hogyan segíthetném abban, hogy önmaga lehessen.”*
(Janus Korczak)

1. Helyi óvodai pedagógiai programunk alapelvei és a fejlesztés célja

A Komplex prevenciós óvodai program épít a hazai tradicionális nevelési értékekre, ötvözve azokat a korszerű fejlődéssel és a neveléslélektani, neurológiai, gyógypedagógiai eredményekkel.

Alapelveink:

- A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, ebben az óvoda kiegészítő esetenként hátránycsökkentő szerepet tölt be.
- A gyermekek jogainak, emberi méltóságának tiszteletben tartása és megerősítése.
- A gyereket elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.
- Mindenkor és minden helyzetben a gyermekek érdekeinek figyelembevétele.
- Az óvoda inkluzív szemlélettel, gyermekközpontú nevelési attitűddel, a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét.
- Az óvodai nevelés sajátos eszközeivel törekszünk az esélyegyenlőség biztosítására, a hozott hátrányok kompenzálására.
- Az alkalmazott pedagógiai eszközöket, módszereket a gyermek személyiségéhez és érési üteméhez igazítjuk, ezzel segítve a gyermekek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását, kompetenciáinak alakítását.
- A hátrányos megkülönböztetés tilalmának tiszteletben tartása.
- Az óvoda kialakult pedagógiai értékeinek megőrzésére törekvés.
- Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatások igazodjanak a gyerek személyiségéhez.

Óvodánk pedagógiai-nevelési célja

A (2.5) 3 - 6 (7) éves gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének, érési jellemzőinek szem előtt tartásával

- a sokoldalú, harmonikus személyiségfejlesztés, a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, lelki és szociális érettség kialakítása,
- az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése, az óvodai nevelési feltételek sajátos megszervezésével,
- a gyermekek környezettudatos szemléletének és magatartásának megalapozása,
- a sajátos nevelési igényű gyermekek integrálásával esélyegyenlőségük biztosítása,
- a migráns családok gyermekeinek interkulturális nevelése.

A jelzett területeken történő fejlesztés értelmezésünk szerint a gyermek érési folyamatához igazított,

életkori sajátosságainak megfelelő, ahhoz messzemenően illeszkedő eszközökkel történő támasznyújtás, amely az éppen fejlődő szomatikus és pszichés funkciók kibontakoztatásához biztosít szociális és tárgyi környezetet. Ebben meghatározó a (2.5) 3 – 6 (7) éves kor alapvető sajátossága: az érzelmi biztonság alapszükséglete, az érzelem-vezérelt megismerés, az élmény fonalán haladó gondolkodás. A testi-lelki szükségletek kielégítése a gyermekek alapvető joga, melyre programunk messzemenően törekszik.

Gyermekkép

Az ember mással nem helyettesíthető szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre. A gyermek, fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Óvodánk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Ugyanakkor bízunk az önfejlődésben és a gyermekek nevelő értékű egymásra hatásában, mintakövetésben, utánzásban is. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Óvodakép

Az óvodás korú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Az óvoda a családi nevelés kiegészítője. Az óvodai nevelés gondoskodik a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmak, emberi értékek közvetítéséről.

Óvodánk esztétikus, melegséget sugárzó, biztonságos környezetével, szeretetteljes, mindenkit maximálisan elfogadó, családias, bizalmat árasztó légkörével, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető szabad játék és a mozgás sajátos eszközeivel készíti fel a gyermekeket az életre. A gyermekek és szülők kívánságát és elégedettségét mérlegelve a gyermekek érdekeit figyelembe véve alakítjuk életünket, melyhez az itt dolgozók hivatásszeretete, a gyermek és szülők tisztelete, egymás értékeinek megbecsülése párosul. Ezáltal a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

Pedagóguskép

Elvárásaink az óvodapedagógusok és a pedagógiai munkát segítők felé:

- Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.
- Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára.
- Az óvodapedagógus minta értékű modell, aki értékeket közvetít, ízlést formál, esztétikai

élményhez juttatja a gyermekeket, viselkedése, megjelenése ehhez kell alkalmazkodjon.

- A gyermekekkel szemben kedves, halk szavú, szeretetteljes, gyermek és családcentrikus.
- Jellemezze segítő, támogató, elfogadó, megengedő attitűd.
- Nyitott, kellő toleranciával rendelkezik, képes a másság elfogadására, nem alkalmaz hátrányos megkülönböztetést.
- Legyen vidám és felszabadult.
- Környezettudatos szemlélettel nevelje a gyermekeket, rendelkezzen jó empátiás készséggel.
- A tőle telhető módon, a legmagasabb színvonalon képviselje az óvoda érdekeit, legyen igénye az önművelődésre, szakmai fejlődésre.
- Legyen jó csapatjátékos. Egy gyermekcsoport életét két óvodapedagógus irányítja. Pedagógiai elveik, nevelési gyakorlatuk legyen összhangban, tudjanak együttműködni a tervezésben, a feladat megosztásában (erre kell a két óras átfedési idő).
- A dajka és a pedagógiai asszisztens nemcsak technikai személyzet a gyermek életében, hanem nevelésének egyik segítője, aki mintául is szolgálhat számára. Ezáltal közvetlen, aktív pedagógiai környezet résztvevőivé válnak.
- Az óvodapedagógusok vonják be a dajkákat és a pedagógiai asszisztent az erkölcsi, szociális képességek fejlesztésébe, az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, elemzésébe, értékelésébe. (Ennek dokumentálása is kötelező!) Közös nevelőmunkájuk során olyan pedagógiai helyzeteket teremthetnek, amelyek a beszélő környezet alakítását is szolgálják.
- Nagyon fontos a gyermek-óvodapedagógus, gyermek-dajka, gyermek-pedagógiai asszisztens jó kapcsolat kialakítása, ami a gyermekek biztonságérzetét is növeli.
- Figyelmet, megértést, elfogadást tükröző stílus, hangnem és viselkedés jellemzi őket, valamint a személyiség tiszteletben tartása gyermek és felnőtt irányába egyaránt.
- Az óvodapedagógusok gondoskodjanak a közös tervek elkészítéséről, a gyermekek képességeinek felméréséről, az eredmények rögzítéséről, az egyéni fejlesztések biztosításáról, az ehhez szükséges fejlesztési tervről.
- Az óvodában a nevelőmunkát óvodapedagógus végzi, ottléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek, ezért amíg gyermek az óvodában tartózkodik, addig biztosítva van az óvodapedagógus jelenléte.
- A szülőket minden gyermekükkel kapcsolatos eseményekről folyamatosan tájékoztatni kell. (Lásd kapcsolattartásnál!)
- A közösség tagjaként valamennyien vállaljanak felelősséget, a közösen kitűzött célok és feladatok megvalósításáért.
- A szakmai munkában, munkatárs kapcsolatban döntéshozatal előtt, őszinte, nyílt, véleménnyel segítsék a gyermekek érdekét legjobban szolgáló megoldás kialakítását.
- A vezető óvónő koordinálja, irányítja az óvodában folyó pedagógiai, tanügy igazgatási, munkáltatói, gazdálkodási, közéleti, minőségirányítási, feladatokat.
- A vezető a lehetőségek optimális felhasználásával biztosítsa a jól megszervezett munkát, a fejlesztéshez szükséges feltételeket, a szakemberek önálló, felelősségteljes munkavégzést.

2. Helyi pedagógiai programunk feladatrendszere

2.1.Általános feladataink

Pedagógiai programunk fő törekvése, hogy a tanulási képességek és kompetenciák célzott fejlesztésével minden gyermeket lehetőségeihez mérten közvetetten felkészítsünk a zökkenőmentes iskolakezdesre, az iskolai közösségbe történő beilleszkedésre. A program tartalmi kidolgozásánál a gyermek alapvető megnyilvánulási módjára és fő tevékenységi formájára, a **mozgásra és játéokra** alapozva szervezzük a főbb nevelési területeken végzendő pedagógiai és pszichológiai feladatokat. A program nevelési keretét egyfelől **a gyermek természetes megnyilvánulási formái**, másfelől **az óvoda kultúraadó hatásrendszerének együttese, kölcsönössége, harmóniája határozza meg.**

Az egészséges életmód alakítása

A fejlődés korai szakaszában az egészséges életmódra történő felkészítés meghatározó, hiszen ebben az életszakaszban megszerzett ismeretek, készségek és szokások a későbbi életvitelt jelentősen befolyásolják. Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése. A gyermekek már bizonyos ismeretekkel, tapasztalatokkal érkeznek az óvodába. Ezekre alapozva, ezt tovább erősítve vagy kioltva alakítjuk a testápolás, táplálkozás, öltözködés, mozgás, pihenés, levegőzés és testedzés szokásrendszerét. Meghatározónak tartjuk a megfelelő napirend kialakítását, mely elegendő időt biztosít az egyes tevékenységekre, így megteremti a stresszmentes, kiegyensúlyozott, biztonságos, nyugodt, a gyermek számára is kiszámítható légkört.

Valljuk, hogy az egészséges környezet és az egészséges életmód kölcsönhatásban van, egymásra épül, és egymást kiegészíti. Ezért létfontosságúnak tartjuk, a környezettudatos szemlélet és magatartás megalapozását, melynek során kiemelten kezeljük a szülők szemléletformálását.

Célunk:

- A gyermekek testi és lelki szükségleteinek, valamint mozgásigényének kielégítése.
- Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése.
- A gyermek test és lelki egészségének védelme, megőrzése, szervezetük edzése.
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, stresszmentes és biztonságos környezet megteremtésével és megőrzésével a környezet megóvására irányuló szokások alakítása.

Az egészséges életmód alakításának területei

Gondozás

A testi, lelki, szellemi egészség egyik alapvető feltétele **a gyermek testi komfortérzetének kielégítése**. A gondozási feladatok teljesítése bensőséges gyermek-óvónő, gyermek-dajka kapcsolatot feltételez. A toalett használatával kapcsolatos tevékenységek figyelemmel kísérése, támogatása, szükség szerint fizikai segítség nyújtása sértheti a gyermek intim szféráját, ezért nagyon türelmesnek, megértőnek kell lennünk.

A testápolás terén, akár a kéz, akár az arc megérintése szintén válthat ki elutasítást a gyermek részéről, amit el kell fogadnunk, nem szabad tolakodóan viselkednünk. Az öltözködésnél fontos a helyes sorrend megismertetése, valamint az időjárás és öltözködés összefüggésének felismertetése, egymáshoz igazítása. Minden korosztálynál fontos a fogápolás szokásainak megalapozása.

Az önkiszolgáló feladatok elvégzése a tevékenységek többszöri gyakorlását teszi lehetővé, alakítja a gyermek énképét, segíti önállóvá válásukat. Az óvónő, dajka bemutatja, megismerteti és figyelemmel kíséri a napi élethez szükséges szokások fejlődését, melyek egy része az óvodáskor végére szükségletté válhat. Mivel minden tevékenységet szóbeli megerősítés kísér, ezért a napi életritmus megtervezésénél erre is **elegendő időt kell biztosítani, hogy mindez nyugodt, kiegyensúlyozott, türelmes légkörben valósulhasson meg.**

Testi nevelés

A testi nevelés magába foglalja a gyermek testi szükségleteinek (levegőzés, pihenés, egészséges táplálkozás), természetes mozgásigényének kielégítését, a gyermek egészségének, testi épségének védelmét, megőrzését, edzését. A testi nevelés, egészséges életmódra nevelés hatékonysága maradéktalanul akkor érvényesül, ha a fejlődéshez szükséges optimális környezet lehetőség szerint biztosított. Ehhez rendelkezésünkre áll szép nagy óvodaudvarunk, füves játszórészszel, többfunkciós, esztétikus, a biztonsági szabványoknak megfelelő játékokkal, sportszerekkel, valamint megállapodás szerint, előre egyeztetett időpontban rendelkezésre áll a Szentgyörgyi István Általános Iskola tornaterme és füves, valamint aszfaltos pályája, ahová közvetlen átjárás található óvodánk kertjéből.

Mozgás

Az óvodában mozogni lehet a csoportszobában és az udvaron. Fontosnak tartjuk a megfelelő, kényelmes, természetes alapanyagú, jól szellőző öltözéket a szabadban és a csoportszobában és a tornateremben egyaránt. A mozgásokhoz kapcsolódó gondozási feladatok elősegítik a helyes higiénés szokások kialakítását. Az óvodapedagógus feladata – a dajkával megosztva –, hogy megteremtse a feltételeket a gyermekek egészséges fejlődéséhez.

Évszakonként közeli kirándulásokat, sétákat szervezünk változatos helyszínnel, megismertetjük a természetjárás szépségét a gyermekekkel, lehetőség szerint a szülőket is bevonjuk.

A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermekeket az egészséges életvitel kialakítására

szoktatjuk, és mintát adunk a szülőknek is.

Levegőzés

A levegőzés élettani hatásán túl elősegíti többek között a hangképző szervek fejlődését, a helyes légzés kialakítását. Az óvónő törekedjen arra, hogy a mindennapok során lehetőség szerint **a gyermekek minél több tevékenységüket a szabad levegőn végezzék.** Környezetvédelmi tapasztalat biztosítása: az élethez levegőre van szükség, van jó és van rossz, tiszta és szennyezett levegő.

Pihenés

Legfontosabb a pihenéshez szükséges **nyugodt légkör** biztosítása – az altatás hangulatához illő mese, halk zene-, a gyermekek **egyéni alvásigényének** és szokásainak figyelembevételével a szükséges tárgyi és személyi **feltételek megteremtése.** Kényelmes, a gyermekek méretéhez igazított fektetők használata, „otthoni szagélményt adó” alvóka, fűtési szezonban a párologtató használata minden csoportban. Az óvónő jelenléte a pihenés teljes idejében elengedhetetlen, a gyermekek nem maradhatnak egyedül.

Egészséges táplálkozás szokásrendszerének kialakítása

A gyermekek étrendjének minőségi és mennyiségi összeállítását évente két alkalommal megbeszéljük az étkezést biztosító szolgáltató képviselőjével. Preferáljuk a vitaminban gazdag zöldségeket, gyümölcsöket, nem csak főtt formában, hanem nyersen is. A nyers zöldségekből, gyümölcsökből a gyermekekkel együtt közösen készítünk zöldségsalátákat, gyümölcssalátákat.

A HCCP élelmiszer-biztonsági előírásokat betartva igyekszünk a gyermekeket a számukra eddig ismeretlen ételek ízével, elkészítési módjával megismertetni, közvetve **modellt nyújtva ezzel a családoknak is a korszerűbb táplálkozás kialakításához.**

Ennek megvalósításához elsősorban tájékoztatjuk a szülőket az étlapról, és egy-egy jól sikerült étel receptjét is megosztjuk velük.

A vallási, valamint egyéb okból (például vegetáriánus) eltérő étkezést igénylő családok étkezési szokásait tiszteletben tartjuk. Igyekszünk gyermekeik étrendjének kialakításához partnerként megnyerni az étkezést biztosító szolgáltatót.

Intézményünkben az ételintoleranciával küzdő gyermekek ellátását a szülő kérésére, szakorvosi utasítás alapján tudjuk biztosítani a főzőkonyha bevonásával. Számukra az étrendet a szülő közvetlenül élelmezésvezetővel egyeztetve kérheti.

Egészségvédelem, edzés

A gondozási, a testi nevelési és a mozgásfejlesztési feladatok megfelelő ellátása, megvalósítása elősegíti **a gyermek egészségének megóvását, betegségének megelőzését.** Ezen kívül nagy hangsúlyt fektetünk **a higiénés szabályok betartására,** például a környezet tisztán tartása, portalanítása, szükség szerint fertőtlenítése, **a környezeti ártalmak kiküszöbölésére** például szelektív hulladékgyűjtés, zöld hulladék komposztálása, a csoportszobában minél több zöld növény elhelyezése, megfelelő páratartalom biztosítása, nyugtató hatású színharmónia.

Lényegesnek tartjuk az anamnézis felvétel közben felderített, ritkán előforduló, **az óvodai közösségbe kerülést nem feltétlen akadályozó betegségek** (pl. krupp, allergia, asztmatikus tünetek, lázgörcs, epilepszia, cukorbetegség) regisztrálását, figyelemmel kísérését, alapvető tennivalók elsajátítását és a gyermek fiziológiás szükségleteinek biztosítását (például helyes étrend betartása), az egészségi állapot egyensúlyban tartásához szükséges környezet megteremtését.

A gyermek testi épségének védelme és a baleset-megelőzés magába foglalja a személyi és tárgyi feltételek biztosítását, az eszközök, használati tárgyak folyamatos és tervszerű ellenőrzését, valamint karbantartását, a hibaforrások megszüntetését. A gyermeki gondolkodásmód sajátosságából, valamint a szenzomotoros koordináció zavaraiából adódóan következnek a tipikus gyermekbalesetek (törések, zúzódások), ezek teszik szükségessé az óvónő állandó kontrollját, a tevékenységek figyelemmel kísérését. Önmaguk és társaik testi épségének megóvására neveljük a gyermekeket (konfliktuskezelés, tolerancia).

A levegő, víz, napfény együttes hatása biztosítja a gyermekek **testi edzettségét**. Ennek érdekében lehetőség szerint minél több időt kell a szabadban tölteni, az időjárásnak megfelelő ruházatban. Figyelembe kell venni a gyermekek közötti egyéni különbségeket, egészségi állapotukat. Nyáron erős UV sugárzáskor 11 és 15 óra között a gyermekek nem lehetnek sem a napon, sem az árnyékban. Párakapu és vizes játékok alkalmazásával nem csak kellemes közérzetet biztosítunk, hanem a testi edzettség kialakulását is elősegítjük.

Zajvédelem az intézményben

A nevelési-oktatási intézményben azokon az elektroakusztikus hangosítású rendezvényeken, ahol 0–6 év közötti gyermekek vesznek részt, a hangnyomásszint nem haladhatja meg az Laeq M30 75 dB értéket. Ennek érdekében beszerzésre kerül egy zajszint mérő műszer, melynek segítségével az előadók a megfelelő hangerőt állíthatják be az előadás kezdete előtt.

Diabétesz ellátás

Az intézményben a szülő külön kérelme alapján biztosítjuk az 1-es típusú diabéteszrel élő gyermekek speciális ellátását. Az ellátás formáját részletesen a „Diabéteszes gyermek speciális ellátási eljárásrendje” című dokumentum tartalmazza.

Az ellátás érdekében az intézményben 2 fő óvodapedagógus illetve érettségivel rendelkező nevelés-oktatást segítő szakember rendelkezik Diaped. tanúsítvánnyal. A tanúsítványt az Oktatási Hivatal által szervezett továbbképzésen szerezték meg. A képzés során elsajátították a vércukorszint mérést és inzulin beadását. A gyermekek ellátását szakorvosi előírás szerint végzik.

A gyermek szakszerű ellátásán túl a szülő a 328/2011. kormányrendelet szerint igényelheti a diétás étrend biztosítását, illetve a diétás étkezés a szülő írásbeli nyilatkozata alapján – a gyermek intézménybe bevitt, vagy a szülő által az intézménybe rendelt étel intézményben történő elfogyasztásának lehetővé tételével is biztosítható. Ez esetben biztosítjuk a hűtés, a melegítés és a fogyasztás megfelelő feltételeit a hatályos jogszabályok és szakmai előírások betartásával.

Az egészséges életmód alakításából adódó óvónői feladatok

- A gyermekek életkorának megfelelő, párhuzamos tevékenységek végzését lehetővé tevő optimális életritmus kialakítása a napirendben
- Az időkeretek rugalmas alkalmazása a gyakorlatban
- Nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtése a csoportban
- A gyermekek szükségleteinek kielégítése a nap egész folyamán (például folyadék)
- A szokás- és szabályrendszer közös alakítása a gyermekekkel
- A kialakított szokás- és szabályrendszer betartásának figyelemmel kísérése, reális, a gyermek egyéni fejlődéséhez viszonyított fejlesztő értékelése
- Önállósági törekvések támogatása
- A kulturált étkezés szokásainak megismertetése, gyakoroltatása (kanál, villa, kés használata, csukott szájjal rágás, szalvétahasználat)
- A szülők meggyőzésével a szénsavas, túlcukrozott, serkentőszereket tartalmazó italok kiiktatása
- Az asztalterítés technikájára, esztétikumára való odafigyelés
- A toalett használat intimitásának válaszfalakkal és függönyökkel történő biztosítása
- A 2,5 és 3 éveseknek, illetve egyéni szükséglet alapján a toalettpapír használatában, a zsebkeendő használatában segítségnyújtás
- elegendő mennyiségű toalettpapír használatára ösztönzés
- A fiúktól a WC-deszka felhajtásának, a fiúszerepnek megfelelő toalett használatnak elvárása
- A WC lehúzásának igényné alakítása, elvégzésének figyelemmel kísérése
- A gyermekek helyes kézmosásra, kéztörlésre szoktatása
- A gyermekek tisztaság, ápoltság iránti igényének alakítása
- A fogmosás technikájának megismertetése, mindennapos gyakoroltatása, a fogmosás eszközeinek rendben tartására serkentés
- A fésű használatának bemutatása, gyakoroltatása, szükség szerint segítségnyújtás
- A felöltözésnél, vetkőzésnél egyéni szükséglet szerinti segítségnyújtás
- A gyermekek időjárásnak megfelelő réteges öltözködésre szoktatása
- Erős napsütés, illetve hideg, szeles időben – egyéni szükséglet szerint – a gyermekek bőrének krémezése
- A szülők megismertetése a gyermek egészségét szolgáló ruházatának jellemzőivel: lehetőség szerint természetes anyagból készüljön, kényelmes legyen, gumírozása ne legyen túl szoros, a cipő tartsa a gyermek bokáját

- A ruhák összehajtásának, az öltözőszekrényben való rendben tartásának megismertetése, elvárása
- A gyermekek levegőzésének biztosítása minden nap, mínusz 10 fokig
- A délutáni pihenéshez a csoportszoba kiszellőztetése
- Lefekvés után mesélés, majd testközeli jelenlétével, simogatással a gyermekek érzelmi biztonságának, nyugalmi állapotának támogatása
- Az alvást nem igénylő gyermekeknek csendes tevékenység biztosítása 14:30 órától
- A gyermekek figyelmének felhívása - alkalmanként - az udvarra menet illetve kirándulások előtt, a balesetek elkerülése céljából
- Lázás, hányós, hasmenéses gyermek elkülönítése, gondoskodás felügyeletről, szüleinek értesítése
- Speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása érdekében megfelelő szakemberek bevonása, együttműködésre törekvés

Sikerkritériumok

- Szükségeit képes kielégíteni, képes önállóan kielégíteni.
- Toalett használatkor a fiúk felhajtják a WC-deszkát, és állva végzik kisdolgukat.
- WC használatot követően a kislányok és kisfiúk is használják a toalettpapírt.
- WC használat és egyéb szennyező tevékenység végzése után kezet mos, a kezét szárazra törli.
- A tisztálkodási eszközre vigyáz, tisztán tartja, használat után a helyére teszi.
- Önállóan öltözik, vetkőzik, ha kell segítséget kér.
- Cipőjét befűzi, bekötésével próbálkozik.
- Ruháját igyekszik összehajtva a helyére tenni.
- Képes önállóan eldönteni, miből mennyit tud elfogyasztani.
- Kulturáltan étkezik.
- Szívesen fogyaszt zöldségfélét, gyümölcsöt, magvakat.
- Vigyáz környezetének rendjére, tisztaságára, nem szemetel.
- Ismeri a szelektív hulladékgyűjtés okát és mikéntjét.
- Igényévé vált a rendezettség, tisztaság, ápoltság.
- Szívesen mozog a szabadban, évszaktól függetlenül.
- Életkorának megfelelően edzett.

- Ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat.

Az érzelmi az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés valamint a szocializáció biztosítása

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Az óvodás korosztály számára meghatározó a gyermek és az óvodapedagógus kapcsolatának minősége. A felnőtthez fűződő viszonya nyújtja azt az **érzelmi biztonságot** a gyermek számára, amely jó közérzetet nyugodt, harmonikus tevékenységet tesz lehetővé. Ezért fontosnak tartjuk az óvodapedagógus-gyermek, gyermek-dajka kapcsolatában a pozitív érzelmi töltés, a pozitív attitűd megnyilvánulásait.

Valljuk, hogy **a környezet az öröklés mellett a fejlődés egyik potenciális forrása**. A környezetet pontosan, valóságyszerűen megismerni a cselekvés, a kép, a szó egységében lehet. Ez lehetővé teszi, hogy az évszázadok alatt felhalmozott egyetemes, nemzeti, etnikai értékeket, hagyományokat, szokásokat átadjuk, közvetítsük a gyermekeknek, alapozva aktivitásukra, érdeklődésükre.

Óvodai nevelésünk messzemenően **támaszkodik a családi nevelésre, a család és óvoda szoros együttműködésére törekszik**. Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítjük az intervenciós gyakorlatot. Programunkban fontos **a gyermek korai, óvodáskort megelőző testi-lelki fejlődésének alapos ismerete**. Ennek egyik eszköze a személyiségkép és a családlátogatás. Ezekből információt kapunk az óvodába lépés előtti anya-gyermek és család-gyermek kapcsolatáról, a gyermek élettörténetéről. A későbbiek során – napi tapasztalatokkal kiegészítve – hasznosítja az óvodapedagógus a gyermek jobb megismerésének érdekében, a fejlesztési feladatok megtervezésében. Az óvodában az érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez az óvodapedagógus – részben átvállalva az anya szerepét – empatikus, meleg, elfogadó, szeretetteljes kapcsolatot alakít ki a gyermekekkel. Fejlesztőmunkája során arról gondoskodik, hogy a gyermekek tapasztalatai változatos tevékenységformák közben gazdagodjanak. A gyermek **„énközpontúsága” alapján** elsősorban önmagára képes figyelni, azonban emocionális alapon fokozatosan kifejlesztjük azokat a mechanizmusokat, amelyek segítségével képessé válik másokkal is törődni. Az együttéléshez szükséges **erkölcsi normák és tulajdonságok** (pl: együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akarati tulajdonságok (ezen belül önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) szokás és normarendszerének megalapozása akkor fejlődnek ki, **ha a gyermek állandóan gyakorolja** a társaihoz való helyes viszonyulást. Ezt alapozzák meg a **kooperatív megoldásra ösztönző** páros és kiscsoportos tevékenységek.

Ezáltal minden kisgyermeknek lehetősége van:

- Kommunikálni társaival a közös tevékenység során, számos tapasztalatot szerezni az

eredményes, kölcsönösen elfogadható kommunikáció formáiról, és kimunkálni saját hiteles és célravezető kommunikációs formáikat.

- Megtanulni a közös tevékenységek alkalmával, hogy hogyan viszonyuljanak társaikhoz a jobb munkakapcsolat kialakításának érdekében. Ez erősíti a pozitív viszonyulást, és jelentős mértékben elősegíti a szocializációt.
- Megtanulni a kritika mások számára elfogadható formában történő kifejezésének módját és a kritika elfogadását. A társaktól érkező pozitív visszajelzés egyben önerősítő, önbizalom-növelő hatásával hozzájárul a személyiség kibontakozásához.
- Észrevenni, hogy a közös tevékenységben együttműködő társak sokféle színes egyéniségek, egymástól eltérő, saját kulturális környezetükből származó értékeiket képviselik.
- Megtapasztalni, hogy egy problémának több megoldása is lehet, attól függően, milyen szempontból közelítjük meg.

Célunk:

- Erkölcsi, akaratni tulajdonságok kialakítása, erősítése, fejlesztése az óvodapedagógus és a dajka példaadásával és helyzetteremtésével.
- A társadalmi beilleszkedést segítő szociális együttélés szabályainak érték közvetítése.
- A különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés.
- A szülőföldhöz fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása, az önazonosság megőrzése, átörökítésének biztosítása.
- A figyelem ráirányítása a természeti és emberi környezetben megmutakozó jóra és szépre, tiszteletére és megbecsülésére nevelés.
- Nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, sajátos nevelési igényű, hátrányos-, és halmozottan hátrányos helyzetű, elhanyagolt, gyermekek esetében speciális fejlesztéssel az egyéni szükségleteknek megfelelő pedagógiai eljárások alkalmazásával, valamint szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködésével az esélyegyenlőség biztosítása.
- Esélyteremtés a migráns gyermekek számára.
- A kiemelkedő képességű gyermekek igényeit figyelembe vevő tevékenységek által történő személyiségkibontakoztatás.

Az érzelmi és erkölcsi nevelés valamint a szocializáció biztosításából adódó óvónői feladatok

- Derűs, nyugodt, szeretetteljes, érzelmi biztonságot árasztó légkör és állandó értékrend kialakítása
- A csoportszoba környezettudatos szemléletű, otthonos, hangulatos, esztétikus, biztonságos berendezése

- Személyiségének szeretetteljes, empátiás kisugárzása, odafigyelő „anyapótló” magatartása
- Spontán szociális tanulásban a komplex viselkedésminták beépítése a gyermeki viselkedésbe
- Környezetvédelmi viselkedési és magatartásformák alakítása
- Az élet, az élővilág tiszteletére, megbecsülésére nevelés
- Az udvariassági beszédformák megismertetése, alkalmazásának figyelemmel kísérése
- Erkölcsi normák, ítéletek megfogalmazása
- A gyermek önálló véleményalkotásának és döntésfejlődésének támogatása
- Gyakorlat közeli helyzetek teremtésével az interperszonális kapcsolatok kialakításához szükséges készségek, képességek alakítása
- Társas kapcsolatok formálásának segítése, az összetartozás élményének mélyítése, a „mi-tudat” alakítása
- Páros és kiscsoportos feladathelyzetek teremtése, kooperatív technikák alkalmazása
- Évente egyszer szociometria készítése és felhasználása
- Inkluzív szemlélettel a különbözőség elfogadásának segítése az egyéni fejlődési ütem figyelembevételével
- A konfliktushelyzet békés, mindkét fél számára elfogadható megoldásra inspirálás
- A tehetséges gyermekek kibontakozásának támogatása
- A lassabban fejlődő, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek felzárkóztatása
- A migráns gyermekek beilleszkedésének segítése
- A családdal való együttműködésre törekvés
- Beiratkozás előtti családlátogatás
- Anamnézis felvétele, bizalmas légkörben a szülővel
- Egyeztetett időpontban fogadóóra tartása, tájékoztatás a gyermek fejlődéséről
- Szülői értekezlet tartása, évente 2-szer

Sikerkritériumok

- Ismeri a közösségben megkívánt viselkedéskultúrát.
- A csoport szokás- és szabályrendszerének ismeretét a magatartásában is érvényesíti.
- Szereti és korának megfelelően védi a természetet, megbecsüli és tiszteletben tartja az

élővilágot, szívesen ápolja a növényzetet, gondoskodik az állatokról.

- Képes a többiekhez alkalmazkodni, toleránsan viselkedni, a másikat elfogadni.
- Szükség esetén segíti az arra rászorulót.
- Konfliktushelyzetet mindkét fél számára elfogadhatóan, viszonylag önállóan old meg, szükség szerint felnőtt segítségét kéri.
- Érzelmein, indulataim korának megfelelően tud uralkodni.
- A felnőtteket és munkájukat tiszteli.
- A közösség érdekében szívesen vállal megbízatást, munkát.
- Alakulóban van a feladattudata.
- Korának megfelelően kialakult a felelősségérzete, képes egyszerű döntések önálló meghozatalára.
- Bátran, de kulturáltan mondja el véleményét.
- Igényes a saját tevékenységével szemben.
- Nem peremhelyzetű, szívesen játszanak vele a többiek.
- Nyugodt, kiegyensúlyozott, harmonikus viselkedés jellemzi.
- Szívesen kommunikál.
- Érkezéskor, távozáskor köszön.
- Ismeri és betartja az udvariassági szokásokat.
- Megtalálja helyét a közösségben, abban jól érzi magát.
- Képes társaival kooperatíván együttműködni.
- Türelemre, kitartásra képes.
- A szülőkkel való kapcsolat a kölcsönös bizalom, tisztelet és elfogadás elvén működik.

Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés

Az értelmi nevelés változatos tevékenységeken keresztül, a kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével, elsődlegesen **a gyermek szabad játéka által** valósul meg. Az értelmi fejlesztés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és kommunikáció alakulásával.

A program lényeges része a **beszéd**, az **anyanyelv** és a **kommunikáció** fejlesztése. Csak a megfelelő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek lesznek ugyanis képesek az alap-kultúrtechnikák elsajátítására. A kommunikáció a beszéd és a gondolkodás egyik eszköze.

A kommunikáció egyszerre cél és eszköz a társas kapcsolatokban. Célja a kapcsolat felvétele, az információ eljuttatása a másikhoz, a társ reakcióiból (kommunikációs és

metakommunikációs) a megértés ellenőrzése, a kapcsolat valamilyen szintű mélyítése. A kommunikáció és metakommunikáció elválaszthatatlan egymástól, a jelzések kiegészítik, helyettesítik, mélyítik vagy semlegesítik a szóbeli közlést. **Az egyéni fejlődés biztosításához** szükséges, hogy az **óvodapedagógus személyes példájával** (odafigyelés, meghallgatás, beszélgetés), kommunikációs helyzetek megteremtésével **ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt**, teremtse lehetőséget a monologikus beszédre, ennek fejlesztésére, bővítse szókincsüket, gazdagítsa metakommunikációs ismereteiket (például érzelmeket jelző gesztusok, arckifejezések, testtartások).

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabálykövetéssel (a javítgatás elkerülésével) – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. A gyermek beszéd- és kommunikációs képessége elsődlegesen függ a családi szocializációtól, mely előnyös vagy hátrányos helyzetet teremt a gyermek számára a közösségben.

Célunk:

- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése
- Kognitív képességek fejlesztése:
  - egyre pontosabb, valóság-hű észlelés
  - figyelem-összpontosításra való képesség
  - valósághoz közelítő képzeleti működés
  - reproductív emlékezet
  - problémamegoldó és kreatív gondolkodás
  - az alakuló fogalmi gondolkodás
- A beszédkedv felkeltése és fenntartása
- A beszédhallás és szövegértés fejlesztése
- Kapcsolatfelvétel támogatása, az információ eljuttatásának segítése a másikkal, verbális és nonverbális eszköztár kialakításával

Az anyanyelvi, értelmi fejlesztésből és nevelésből adódó óvónői feladatok

- Olyan biztonságos, elfogadó, szeretetteljes légkör megteremtése, ahol bátran elmondhatják a gyermekek gondolataikat
- Változatos tevékenységek szervezése, biztosítása
- A sokoldalú tapasztalatszerzés biztosítása, mely a későbbiekben élményként előhívható

- A természet és társadalmi környezet jelzéseinek, nonverbális közléseinek észrevételése, megismertetése
- A gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére építés
- Az egyéni érdeklődési kör figyelembe vétele
- Figyelem-összpontosításra motiválás
- A pszichikus képességstruktúrák fejlődésének egyéni nyomon követése, a szükséges fejlesztési feladatok tervezése és beépítése a gyakorlatba
- Minden gyermeki kérdés megválaszolása
- Kommunikációs helyzetek teremtése, a gyermekek beszédkedvének felkeltése
- A gyermekek szókincsének bővítése
- Metakommunikációs eszköztár megismertetése, gyakorlás a játékban
- A társ verbális és nonverbális reakciói megértésének segítése
- A nyelvi hátrányos helyzetű, illetve nyelvi kiemelkedő gyermekek differenciált fejlesztése
- Nyelvtanilag helyes, jól érthető, tiszta beszéddel mintaadás
- Migráns gyermekek egyéni fejlesztése a magyar nyelv megismertetése terén
- Szakmai kapcsolat tartása a logopédussal, fejlesztőpedagógussal

Sikerkritériumok

- Korának megfelelően kialakult a pontos érzékelése, észlelése.
- Képes vizuális, auditív differenciálásra.
- Térbeli viszonyokat képes felismerni, megnevezni.
- A keresztcsatornák működése korának megfelelő.
- Az önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is.
- Figyelme korához képest tartós.
- Gondolkodására a problémamegoldásra törekvés és a kreativitás jellemző.
- Helyesen, tisztán, érthetően beszél.
- Kérdésre minimum egyszerű mondattal válaszol.
- Szókincsé korának megfelelő.
- Jól használja a metakommunikációs eszközöket.
- Bátran, szívesen kommunikál társaival és a felnőttekkel.

- Társára odafigyel, türelmesen meghallgatja mondanivalóját.
- A közölt információt megérti.
- A kommunikációt kapcsolatfelvételre is használja.
- Bátran kérdez.
- Verbális emlékezete korának megfelelő.
- Egyszerűbb történetet, mesét képes önállóan is elmondani.
- Ismeri és használja az udvariassági szavakat.
- Tud szemkontaktust teremteni és tartani.
- Élményeit és gondolatait el tudja mondani.
- A migráns kisgyermek is megérti az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, és képes magát megértetni.

2.2. Nevelési feladataink helyi jellemzői

Az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése

A megelőzést célzó prevenció és korrekció fejlesztés alapja

A tanulási képességeket meghatározó struktúrák **fejlesztésénél** több elméleti megfontolásból is a mozgásra alapozunk:

- A (2,5) 3 - 6 (7) éves korosztály alapvető, legtermészetesebb megnyilvánulási formája, önérvényesítési módja a **mozgás**. Viszonylag e területen tekinthető homogénnek ez a korosztály az óvodáskor kezdetén.
- A mozgásos tapasztalatokból gyökerezethetőek az **értelmi műveletek** – egyben az önmagunkról kialakított **testséma** is, amely a pszichés-én ideglélektani leképeződése.
- A mozgás, finommotorika célzott fejlesztésén keresztül **több struktúrát is kedvezően befolyásolhatunk**, így a testséma, lateralitás, testdimenziók, térpercepció alakulását is.

Potenciális tanulási zavarok megelőzése prevenció fejlesztéssel

Programunk **sajátos célja** az **iskolai tanulási képességeket meghatározó funkciók fejlesztése**, a potenciális tanulási zavarok korai kiszűrése és megelőzése. E pszichikus funkciók **az észlelés és finommotoros struktúrákat érintik**, melyek intenzív fejlődése (2,5) 3 - 6 (7) éves korra jellemző, így kibontakoztatásukhoz és begyakoroltatásukhoz is e szakasz a szenzitív periódus, itt nyílik mód optimális támogatásukra. Programunk **a fő nevelési területeken végzett feladatokba integrálva, indirekt nevelési módszerekkel realizálja** a pszichikus funkciók fejlesztését, a gyermeki spontán aktivitásra építve.

Potenciális tanulási zavarok megelőzése korrekciós fejlesztéssel

A korrekciós fejlesztés célja támaszt nyújtani a részképesség-gyengeségekkel küzdő gyermekek részére, **egyéni**, illetve **kiscsoportos fejlesztőfoglalkozások keretében**, az iskolai tanulási zavarok megelőzése érdekében.

Az óvodapedagógus fejlesztő feladatai

Ha azt tapasztalja, hogy a gyermek bizonyos funkciójában (funkcióiban) lemaradt, vagy tartósan stagnál (ez nyomon követhető a fejlettségmérő lapon), abban az esetben vissza kell térnie a gyermeknek arra a fejlettségi szintjére, amelyben még biztonságosan mozog (vagyis a mozgáshoz, cselekvéshez), és fokozatosan terhelve, nehezítve a feladatokat kell őt eljuttatnia a következő szintre. Időt és lehetőséget kell biztosítani az egyik területen hiányosan elsajátított, vagy gyakorlásra szoruló ismeretek más területen való elmélyítésére, korrigálására. A korrigálható lemaradások nagyrészt megelőzhetők azzal, hogy azok természetes módon fejlesszék a gyermekek képességeit (például mozgásos játékeszközök, logikai játékok).

Az utazó gyógy- és fejlesztőpedagógus kompetenciaköre

- Csak normál IQ-övezetbe tartozó gyermekekkel foglalkozik teljesítményzavar esetén.
- Diagnosztikus tevékenysége csak a képzésben elsajátított tesztek felvételére és értékelésére terjed ki.
- A diagnosztikus és terápiás kompetenciakörét meghaladó eseteket köteles speciális szakemberhez irányítani.
- Tevékenységét más szakemberekkel (óvónő, logopédus) összehangoltan végzi.
- Felelős a fejlesztő foglalkozások szakmai minőségéért.

Az utazó gyógy- és fejlesztőpedagógus feladatai

- Az óvónők jelzése alapján a korrekciós fejlesztést igénylő gyermekek megfigyelése, képességeik felmérése és az ehhez szükséges szülői jóváhagyás beszerzése
- A megfigyelések és mérések értékelése
- A kapott eredmények alapján az egyéni fejlesztőprogramok kidolgozása, koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, pszichológussal, logopédussal
- Az előző nevelési évben a fejlesztő foglalkozásokban részesült gyermekek ellenőrző felmérése
- A mérések értékelése
- A kapott eredmények összevetve az előző év eredményeivel és az egyes gyerekekről kapott szakértői vélemények, fejlesztési javaslatok figyelembevétele alapján az egyéni

fejlesztőprogramok kidolgozása, és ennek koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, logopédussal

- A szülők tájékoztatása, az együttműködő kapcsolat kialakítása és az ehhez szükséges szülői jóváhagyás beszerzése
- Egyéni illetve kiscsoportos fejlesztő foglalkozások megtartása a fejlesztőszobában
- A fejlesztés folyamatos koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, logopédussal
- Az óvodapedagógusok jelzésére, kérésére egyéb vizsgálatok, tesztek elvégzése:
  - Családi szituációt, óvodai szituációt, testvérféltékenységet, félelemérzést, rejtett vágyakat vizsgálómesék
  - Közösségi beállítódás, magatartás, gondolkodás vizsgálata
  - Beszédértés vizsgálata
  - Kisebбекnél játékos feladatokkal való felmérés, csoporton belüli megfigyelés
- A szülők rendszeres tájékoztatása gyermekük fejlődéséről: fogadóórákon, igény szerint
- Féléves ellenőrző felmérés, értékelés a gyermekek fejlődési üteméről (február)
- Folyamatos kapcsolattartás a speciális szükségletű gyermekeket fejlesztő szakmai segítő intézményekkel
- Év végi ellenőrző felmérés, értékelés a gyermekek fejlődéséről

Sikerkritériumok

A kisgyermek

- örömmel és aktívan vesz részt a játékos foglalkozásokon,
- önmagához mérten kimutathatóan fejlődik,
- tanköteles korára kialakulnak a tanuláshoz szükséges részképességei.

2.3. A prevenció és korrekció fejlesztőprogram tartalma és feladatai

Mozgásfejlesztés

1. Nagymozgások fejlesztése

Célzott testmozgásokkal, amelyeknél a mozgások tempója, ritmusa, iránya változik.

Járás	
1.	kis és nagy lépésekkel

2.	különböző irányokba futással
3.	változó szélességű sávok, vonalak között
4.	különböző tárgyak megkerülésével, átlépésével, tartásával

Futás	
1.	különböző tempóban, majd közbeni tempóváltással
2.	különböző irányokban, majd közbeni irányváltatással
3.	változó szélességű sávok között
4.	különböző tárgyak megkerülésével, átugrásával, átlépésével

Ugrás	
1.	„távolugrás” (páros lábbal szökdelés), ugrás előre, hátra
2.	„magasugrás”
3.	ugróiskola, kicsiknél a legegyszerűbb formában
4.	különböző alakzatú térbe beugrás-kiugrás (kör, négyszög)
5.	szökdelés egy lábon, oldalirányba szökdelés
6.	mélyugrás

Csúszás-kúszás, mászás különböző tempóban	
1.	különböző irányokba, majd irányváltatással
2.	különböző szélességű és formátumú helyeken és tárgyakon (mászóka, fa)
3.	Különböző tárgyak megkerülésével, átmászásával

2. Egyensúlygyakorlatok

Állás	
1.	állás lábujjon - sarkon állás
2.	állás fél lábon
3.	egyensúlyozó járás: padon, földre helyezett szivacson
4.	kúszás egyenes padon
5.	forgások, fordulatok, testhelyzet változtatások

Szem-kéz koordináció fejlesztése	
1.	játékok babzsákkal: <ul style="list-style-type: none"> • babzsák célba dobása változó nagyságú körbe, változó távolságról, különböző tárgyak fölött (például szék) • babzsákcsúsztatás két vonal közé • babzsákdobás vízszintes és függőleges célra
2.	karikadobás változó irányokba, vízszintes függőleges célra, változó távolságról
3.	kugli-játék
4.	labdajátékok: <ul style="list-style-type: none"> • dobás és elkapás nagyobb, majd kisebb labdákkal, változó távolságról • labda célba ütése bottal

Szem-láb koordináció fejlesztése	
1.	ugrókötéllel: kötélen fölött átvágás, változó magassággal
2.	karikával: különböző lábakkal belépés, kilépés, beugrás, kiugrás
3.	lábbal különböző formák rajzolása alkalmi felületen (homokba, padlóra)
4.	ugróiskola, egyszerűbb és nehezebb formában
5.	függeszkedés: átfogással tovahaladás

Finommotorika fejlesztése	
1.	gyurmázás (az anyag tapintásos megtapasztalása, tetszés szerinti formák, alakzatok kialakítása)
2.	építőjátékokkal építés (összerakás, kirakás, eleinte nagyobb elemekkel, majd fokozatosan kisebbekkel)
3.	papírhajtogatás- papírfűzés, mintaalkítás
4.	puzzle játékok összerakása, fokozatosan növekvő elemszámokkal
5.	mintakirakás lyukas táblán, egyszerűbb formáktól a bonyolultabbig
6.	vágás, domború vagy előrajzolt mintákkal, kevésbé bonyolult formától a nehezebbekig
7.	„papír-ceruza” gyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> • rajzolás, festés nagy felületre (ujjal zsírkrétával, színes ceruzával) • sablonok kiszínezése kiugró hátlanon • sablonok nélküli színezés, a különböző formák előrajzolt mintáinak átírása
8.	kéziszergyakorlatok

A testrészek ismerete	
1.	önmaga felismerése és azonosítása tükörgyakorlatokkal, játékos mondókákkal, jellegzetes külső tulajdonságainak megtanulásával (haj-, szemszín, kicsi-nagy)
2.	tevékenységek a testrészek megismerését célozva: <ul style="list-style-type: none"> • testrészek megérintése és megnevezése a felnőtt által • a gyermek megismétli saját testén az érintést és megnevezést • utasításra a gyermek megérinti és megnevezi a testrészt • a felnőtt megnevezi és a gyermek megérinti a másik gyermek testrészét • az előzőek megismétlése csukott szemmel
3.	meghatározott testrészekre koncentráció: <ul style="list-style-type: none"> • különböző testhelyzetekben (hason, hanyatt fekvő, ülve, állva, térdelve) megtalálni a megnevezett testrészt, megérinteni és megnevezni, mozgásokat végezni • valamely tárgyat megérintve, ráülve, ráállva, átbújva rajta megtapasztalni a különböző testhelyzeteket a testrészek és a tárgyak (környezet) viszonylatában

Célszerű a főbb testrészekkel kezdeni, begyakorolni, és csak ezután következhet a testrészek részeinek hasonló módon való begyakorlása.

A test személyi zónájának alakítása	
1.	az „oldalosság” tanítása: <ul style="list-style-type: none"> • színes szalaggal (gumipánttal) megjelölni a jobb-bal oldalt, kézen, lábon • különböző mozgásfeladatot teljesíteni jobb-bal kézzel (labdát gurítani, babzsákot dobni, karikát felemelni) • lábakra hasonló gyakorlatok: labdarúgás, ugrálás, emelés
2.	a test elülső és hátulsó részeinek megismertetése játékos, mozgásos feladatokkal: <ul style="list-style-type: none"> • az eszközt helyezték maguk elé, majd a hátuk mögé • fekdjenek a hátukra, forduljanak hasra
3.	a test függőleges zónájának megtanítása: <ul style="list-style-type: none"> • játékeszközök (karika, labda, babzsák) emelése a fej fölé, lehelyezése a lábakra, vagy a lábak elé
4.	az előző (1. 2. 3.) gyakorlatok elvégzése becsukott szemmel
5.	adott tárgyakhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása (például szék, pad, asztal). <ul style="list-style-type: none"> • állj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át... • ülj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át... • térdepelj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át... • fekdj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át...

Testfogalom

A testfogalom a testrészek tudatos ismerete, a test és a testrészek funkcióinak tudatos ismerete. A fejlesztés a testrészek ismerete szerint történik, nagyobb hangsúlyt adva a funkcióknak, a nyelvi megfogalmazásoknak.

A testfogalomhoz kapcsolódó gyakorlattípusok:

- játékos gyakorlatok: megnevezett testrészekhez megmondani a funkcióját.
- A funkció megemlítése után felismerni a testrészt: lokalizálni, megmutatni önmagán és másokon, megszámlálni.
- Részekből összeállítani az emberfigurát, testrészeivel együtt.

1. Az egyes testrészek fejlesztésére alkalmas mozgások

Fej	
1.	fejfordítás és fejkörzés
2.	csukott szemmel megérinteni a szemeket, füleket, orrot, haját, szemöldököt, váltott kézzel és egyszerre mindkét kézzel
3.	csukott szemmel a fej fordítása egy adott hang irányába, majd már előre ismert helyzetű tárgy felé

Törzs	
1.	törzsfordítás lazán leengedett karral, illetve oldalsó, majd mellső középtartásban tartott karokkal
2.	a karokat magastartásba emelve törzshajlítás balra és jobbra, előre és föl

Karok	
1.	karkörzés előre, hátra
2.	karok helyzetének utánzása
3.	oldalsó középtartásban nyújtott karral tölcserkörzés először kis, majd nagy kör mentén
4.	különböző karlengetések ritmusra
5.	oldalsó vagy mellső középtartásból a kéz csipőre helyezése
6.	oldalsó középtartásból karkeresztezés, majd ismét karnyújtás
7.	karhúzás és kar-tolás, páros munka

Ujjak	
1.	a kéz ökölbe szorítása
2.	az ujjak ide-oda mozgatása
3.	ujjak egyenkénti mozgatása
4.	a mozgások változatai mindkét kézzel, majd váltva („ujj-torna”)

Lábak	
1.	a padlón fekvő lábemelés, először páros láb, majd váltott láb emelése gyorsan és lassan
2.	a padlón fekvő lábkörzés a kis körtől a nagyig és vissza
3.	állva láblengetés előre, hátra, oldalt és le
4.	térdhajlítás és -nyújtás, miközben a kezet a combon tartjuk
5.	padon ülve a lábak hajlítása és nyújtása, páros láb emelése és leengedése
6.	törzshajlítás bokafogással
7.	szökdelés, ugrálás
8.	szökdelés váltott lábbal, láblengetés

Lábak és lábujjak	
1.	sarokemelés és -leengedés
2.	a lábfej visszafeszítése (az ujjak emelése, „pipálás”)
3.	járás sarkon és lábujjhegyen
4.	külső talpélen járás, kartartás törzs mellett
5.	ugrálás páros lábbal, egyik, másik lábon, váltott lábon
6.	törzshajlítás előre
7.	hanyatt fekvő vagy állva a lábbal vagy a nagylábujjal rámutatni adott célpontra
8.	babzsák fölmarkolása lábujjjal

Néhány gyakorlat ezek közül zenére is végezhető.

Észlelésfejlesztés (percepciófejlesztés)

Az észlelés pontosabb működését (2.5)3-4 éveseknél elsősorban a mozgás és a testséma fejlesztésén keresztül érhetjük el. Az 5-6-7 éveseknél már célzott, direkter fejlesztés is szükséges. A látott, hallott, tapintott dolgok mindkét szakaszában természetes velejárója a nyelvi fejlesztés.

A látott, hallott, tapintott dolgok nyelvi kifejezésének megtanítása, a szókészlet bővítése.

A tanulási helyzetek többségében a vizuális észlelés összekapcsolódik valamilyen nyelvi (auditív) és motoros tevékenységgel.

1. Vizuális (látás-) fejlesztés

Az olvasás elsősorban a jól funkcionáló balról jobbra irányuló szemmel követés és a finom szemmozgás ellenőrzésének függvényeként alakul. Célszerű, hogy a gyermekek gyakorolják a szemmozgás kontrollját.

Vizuális fejlesztés	
1.	<p>A szemmozgás tudatos kontrolljának kialakítása és erősítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mozgó tárgyak követése: balról jobbra, jobbról balra, fel, le, kör, diagonális...A fej mozdulatlan marad, csak szemmel követi a mozgás irányát a gyermek. Könnyítésként kezdetben végtagmozgással is kísérheti, amely egyre kisebbedő, finomodó: karral, kézzel, ujjal. Az iránykövetést kísérje az irányok verbális megjelölése
2.	<p>A szem fixációs működésének erősítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ismert játékok vagy használati tárgyak közül egy kiemelése és annak fixálása 10 mp-ig(fel, le mozzgatjuk) • egy ismert tárgynak, tárgy képének egy részletét megkeresni és azt fixálni 10 mp-ig <p>A perifériás látás gyakorlására is igen alkalmas, ha a gyermeknek ilyen megfigyelési feladatot adunk.</p>
3.	<p>Vizuális zártág-egészlegesség észlelésének alakítása: Mi hiányzik?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ismert tárgyak, eszközök egy részlete hiányának felismertetése • hiányos képek felismertetése: mi hiányzik róla?, mit ábrázolhat? • rejtett figurák megtalálása
4.	<p>Vizuális időrendiség felismertetése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • képeken elmesélt történetek kirakása: mi történt először?, mi következik?
5.	<p>Vizuális ritmus (a legkülönbözőbb vizuális minták folytatása):</p> <ul style="list-style-type: none"> • tárgyakból kirakott – gyöngyök, kockák, rudak, kártyák – minták folytatása • rajzos – képi – minták elrendezése (fekvő alak, ülő alak, álló, járó...) • sorminták rajzolása
6.	<p>Vizuális helyzet – pozíció felismertetése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mágnestáblán a pedagógus felhelyez egy alakzatot adott mezőbe (négymezős tábla), és a gyermekek sajátjukon ugyanoda helyezik azt • az alakzatot adott mezőben, más pozícióba elforgatni
7.	<p>Vizuális memória fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • egyszerű testmozgást bemutatás után emlékezetből leutánozni

- vizuális mintát rövid bemutatás után felismerni, felsorolni, kirakni (fokozatosan növelhető az elemszám és a bemutatás idejének csökkentése)

Az alaklítás és formaállandóság fejlesztése

1.	A lehető legtöbbféle alak-forma-méret motoros kialakítása: <ul style="list-style-type: none"> • formaalakítás mozgással (járás, futás, mászás, ugrás segítségével: felső végtagokkal való kialakítással, létrehozása testtel, testrésszel) • padlóra rajzolt különböző alakzatok körbemozgása, végigmozgása • padlóra rajzolt alakzatok (különböző formák vagy azonos alakzatok más-más méretben) felhasználása különböző mozgásos feladatok elvégzése
2.	Különböző tárgyak, alakok, formák, méretek felismertetése a gyerekek környezetében: <ul style="list-style-type: none"> • bemutatása • azonos megkeresése • párosítási, csoportosítási feladatok (lottó, dominó)
3.	Adott vizuális minta kirakása: <ul style="list-style-type: none"> • forma, méret, szín szempontjából különböző minták kirakása (lyukas tábla, de alkalmazásában a fokozatosság elengedhetetlen: egyszerűbb formáktól a bonyolultabbig, először egyetlen szempont figyelembevételét követelve meg, például csak szín, vagy csak forma stb., kevesebb elemtől az összetettebb formákig)
4.	Minták rajzolása, festése
5.	Részekből, különböző alakzatok összerakása

2. A tapintásos – sztereognosztikus – észlelés fejlesztése

A tapintásos – sztereognosztikus – észlelés fejlesztése

1.	Az alapvető gyurmázási technikák megtanítása: <ul style="list-style-type: none"> • gömbölyítés, sodrás, lapítás, mélyítés, mintázás gyakorlásával, plasztilin, agyag, nedves homok felhasználásával
2.	Különböző formák, méretek alakítása minta után
3.	Különböző formák, méretek megváltoztatása. „Varázsoljuk el!”
4.	Ritmikus sorminta készítése, a minta folytatása. Az említett fejlesztési módoknál a fő hangsúly a tapintásos tapasztalatszerzésen van. A vizualitás is jelen van, hiszen a kialakított formát látja is, vizuális benyomásokat szerezhet.
5.	A taktilis csatorna fejlesztése a vizualitás kizárásával: <ul style="list-style-type: none"> • „Érzékelőzacskó”, „Elvárásolt zsákocská” - pusztán tapintással felismerni a

tárgyakat! Mi lehet? Milyen a mérete, formája, felülete, anyaga? A tapintással felismert dolgokat párosítani, sorba rendezni fokozatuk szerint, csoportosítani egy-egy minőségi jellemzőjük alapján

Mozgásos (kinesztetikus) észlelés fejlesztése

1.	Behunyt szemmel a gyermek bizonyos mozgásokat végez az óvodapedagógus segítségével: kézzel kört ír le a levegőbe), lábbal (lépés előre, hátra), nyitott szemmel mozgásokat megismétel.
2.	Hátára rajzolt formát kell mozgással megismételni, képi formáját felismerni

A térészlelés – térbeli viszonyok felismerésének fejlesztése

1.	Az alapvető téri irányok megismerése saját testrészeinek közvetítésével: <ul style="list-style-type: none"> • rácsos papíron, szögestáblán, lyukastáblán a két oldal megkülönböztetése nélkül, a mellé helyezett kéz segítségével, a középvonal megjelölésével • a jobb-bal oldalirányok begyakorlása kiszínezéssel, színes korongok kirakatásával • a négy fő iránymező megismertetése az említett módon
2.	Térbeli irányok, viszonyok megismertetése a körülötte lévő tárgyakkal
3.	Ismert játékeszközök kirakásával a négy irány gyakoroltatása
4.	A tárgyak egymáshoz való viszonyának megismertetése, mágneses táblán való kirakás, elhelyezés segítségével, mellette, előtte, mögötte, alatta, felette
5.	Függőleges és vízszintes sorok kirakása különböző színekből, formákból
6.	Fentiek segítségével a szögek (sarkok) érzékeltetése
7.	A téri viszonyokat jelentő verbális kifejezések megtanítása

3. A hallási észlelés (auditív) fejlesztése

A hallási észlelés (auditív) fejlesztése

1.	A hangzási analízis-szintézis fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> • figyeltessük meg, milyen hangot hallunk, mikor egy ember sóhajt vagy tüsszent, különböző hangok működnek bennünk. Figyeljünk a természet hangjaira. • Az óvodapedagógus által bemutatott ritmus letapsolása vagy lekopogása. Kezdetben szabályos ritmusokat használunk, majd később szabálytalan ritmusokat. • Ritmusváltás visszaadás csukott szemmel.
----	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Mondjunk olyan szavakat, amelyek azonos hangzókkal kezdődnek, például baba, bögre, béka, róka, rózsa • Hány szót tudsz felsorolni, melyek úgy kezdődnek: ma..., te..., si... • A megadott betűhangokból vagy fonémákból olyan, általuk ismert szót kell alkotniuk, melyek tartalmazzák ezeket.
2.	<p>A keresztcsatornák fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vizuális-tapintásos interszenzoros működések fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Tapintással exponált (felismert) tárgyat kell keresnie a vizuális mintákban ◦ Vizuálisan felismert tárgyat mintául véve, ki kell keresnie tapintással az „érzékelőzacskóból” ◦ Egyre finomabb különbségek felismertetésével gyakoroljuk a kétféle ingermodalitás átfordítását • Vizuális-auditív interszenzoros működés fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Mutassunk a gyerekeknek ismert tárgyakat, állatok képét, különböző hangforrások vizuális képét és a megszólaltatott hanganyagban ismerje fel az adott hangforrás képét. ◦ „Figyeljünk a hangokra!” a hallott hanganyaghoz keresse a hangforrást: „minek a hangja?” (társak megszólaltatása, hangjukról felismertetés) ◦ Auditív memória fejlesztése: dallamtöredékek, különböző hangok megisméltetése, majd a hangforrás kerestetése • Vizuális-kinesztetikus interszenzoros működés fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Bekötött szemű gyermek kezével formát rajzoljon a levegőbe, és a hátára rajzolt formát felismerje a vizuális mintában. ◦ Mozgásos élményanyag, forma felismerése vizuális mintában, verbalizálva a formát. ◦ Vizuális-kinesztetikus megközelítés, a későbbiekben a betűk vagy szavak közötti finom különbségek megfigyeltetésére, észrevétetésére is használható. • Hallási-tapintásos interszenzoros működés fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> ◦ A gyermekeknek elmondással jellemezni kell azt a tárgyat, amit tapintás útján felismert és azonosított, vagy meg kell találnia tapintás útján azt a játékot vagy alakot, amit egy másik személy jellemez. • A szem-kéz koordináció fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> ◦ A szem-kéz koordináció fejlesztésének finommotoros kontroll fejlettségével való összefüggését a Mozgásfejlesztés című fejezetben is tárgyaltuk. A következő szemmozgáshoz szükséges tevékenységekről pedig a percepció fejlesztésénél beszéltünk. Számos gyermek úgy érkezik az iskolába, hogy ezek a készségei megfelelően fejlettek ahhoz, hogy képesek legyenek alakok lemásolására, egyszerű képek rajzolására és festésére, s talán még ahhoz is fejlettek ezek a készségek, hogy elkezdjen írni tanulni. Fontos tehát felmérnünk, hogy melyik gyermeknek van szüksége ilyen jellegű fejlesztésre.

Verbális fejlesztés

1. A tárgyak megnevezése

A lakásban, az óvodában és a közvetlen környezetben található tárgyak megnevezése:

- **Ruházat:** zokni, trikó, cipő, papucs, csizma, nadrág, ruha, szoknya, ing, blúz, nyakkendő, kardigán, pulóver, dzseki, kabát, anorák, esőkabát, mellény, bugyi, fürdőruha (testséma)
- **Testrészek:** törzs, fej, arc, szem, fül, orr, száj, ajak, fogak, nyelv, szemhéj, szempilla, szemöldök, homlok, haj, áll, orca, orrlyuk, nyak, váll, mellkas, gyomor, kar, kéz, ujjak, hüvelykujj, könyök, csukló, tenyér, köröm, ujjpercek, derék, csípő, lábszár, lábfej, sarok, comb, hát, térd (testséma)
- **Cselekvések:** sétál, gyalogol, menetel, szalad, szökdécsel, ugrándozik, lép, áll, elindul, mozog, elkezd, megáll, ül, fekszik, térdel, csúszik, felmászik, kúszik, siklik, megcsúszik, csavar, hajlít, görbít, vágat, görbül, elterül, elnyúlik, elernyed, kanyarodik, felemel, leenged, lehúz, lesüllyeszt, lehalkít, tompít, beborul, pipiskedik, előrehalad, hátrál, taszít, hajt, húz, von, üt, ránt, dob, visszapattan, fog, rúg, keresztez, megfordul, fon, sodor, fordít, bukfencezik, csöppen(t), koppint, tapsol, kiabál, füttyül, izeg-mozog, nyit, zár, dörzsöl, csurog, morajlik, tétovázik, sűrög-forog, mormol, beszélget, cseveg, fecseg, figyel (testvázlat nagy- és finommozgások).

2. Térbeli viszonyok megnevezése

- **Irányok:** fönt, lent, alatt, át, keresztül, fel, hátra, fölött, fölé, rá, felé, előre, oldalt, jobbra, balra, végig, mindenfelé, köröskörül, felől, után, körül, köré, közel (valamihez), messzire, távol valamtól, emelkedő, felfelé haladó, közelebb, távolabb, keresztben, magasabban, alacsonyabban. (Nagy- és finommozgás-készségek, testséma, laterális, vizuális diszkrimináció, sorozatba rendezés).
- **Helyzet:** -on, -en, -ön, -ról, -ről, -ból, -ből, -ban, -ben, kívül, belül, tetején, alján, közepén, középpontjában, között, fölé, felett, alá, lent, alul, alatt, lejjebb, le, túl, át, keresztül, előtt, mögött, mellett, együtt, valamire vonatkozóan, vízszintesen, magasan, alacsonyan, balról, jobbról, első, második stb., utolsó, itt, ott, kívül, belül. (Nagy- és finommozgás-készségek, testséma, laterális, időbeli sorrendiség, sorozat).
- **Idő:** most, után, előbb, később, hamarosan, nappal, éjszaka, reggel, délelőtt, délután, este, hét, hónap, év, tél, tavasz, nyár, ősz, húsvét, karácsony, kezdődik, befejeződik. (Időbeli sorrendiség, nagy- és finommozgások).

3. Osztályozás

- **Alapformák:** kör, körül, körbe, négyzet, téglalap alakú, ovális, hurkos, háromszögletű, kereszt, csillag, négyoldalú, vonal, pont, egyenes, görbe alakú, cikkcakk, csúcs sarok, oldal, él, hajlás, ferde. (Az említett kifejezéseket mindig manuális, mozgásos tevékenységekhez kötötten használjuk.)
- **Alapszínek:** piros, kék, sárga, zöld, fekete, fehér, barna, narancssárga, rózsaszín,

bíbor(ibolya)

- **Méret, hasonlóság, különbözőség, ellentétesség:** nagy, kicsi, hatalmas, apró, több, kevesebb, gyors, lassú, sebes, magas, alacsony, kövér, sovány, széles, keskeny, alsó, felső, hangos, halk, csendes, édes, savanyú, kellemes, érdes, finom, tele, üres, nehéz, könnyű, lágy, kemény, azonos, különböző, hasonló, eltérő, világos, sötét, az összes, néhány, elég, egyenlő. (Sorozat, auditív-vizuális diszkrimináció, tapintás, gondolkodás, alap-számfogalom)

2.4. Az integrált nevelés, és az esélyegyenlőség biztosítása

Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

Az óvoda alapító okiratába foglalt, a fenntartó által meghatározott fogyatékoság típusának megfelelő sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését, fejlesztését vállaljuk fel. A gyermek sajátos nevelési igényének, illetve annak mértékének megállapítása és fenntartása kizárólag a területileg illetékes Szakértői Bizottság kompetenciája. Amennyiben az óvodában felmerül a gyanú a gyermek bármilyen irányú elmaradásának, a Szakértői Bizottság vizsgálatát kell kérni. Amíg nincs erre vonatkozó határozat, addig az éppen hatályos eljárásrendet kell alkalmazni.

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált neveléséhez, fejlesztéséhez szükséges feltételek közé tartozik az illetékes Szakértői Bizottság által meghatározottak szerinti foglalkozáshoz szükséges szakirányú végzettségű gyógypedagógus foglalkoztatása. A foglalkozásokhoz szükséges **egyéni** nevelési terv, valamint a meglévő fejlesztő eszközök alkalmazása, a gyermek részére a szakértői és rehabilitációs bizottság által meghatározott szakmai szolgáltatások biztosítása.

Célunk:

- A harmonikus, nyugodt, biztonságot adó óvodai környezetben természetessé váljon a gyerekek között személyiségük különbözősége.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása, fejlődésének elősegítése, hogy javuljon életminőségük, és a későbbiek folyamán könnyebben tudjanak beilleszkedni a társadalomba.

Alapelvünk:

- A sajátos nevelési igényű gyermeknek joga, hogy különleges gondozás keretében állapotának megfelelő gyógypedagógiai ellátásban részesüljön.
- Valljuk, hogy nem a közösségből kiszakítva, hanem a többi gyermek között, párhuzamos tevékenységként kezdeményezett fejlesztőjáték a legeredményesebb formája a fejlesztésnek.
- Gyermekközösségbe csakis olyan sajátos nevelési igényű gyermekek integrálhatók, akik a többiekkel együtt nevelhetők. Ennek megállapítása a Szakértői Bizottság kompetenciája.
- A gyermekek mindenekfelett álló érdekében a mi felelősségünk, hogy minden

rendelkezésünkre álló segítséget megadjunk a gyermekeknek képességeik fejlődéséhez, személyiségük kibontakozásához, ismereteik bővítéséhez.

- Az óvónőknek olyan befogadó csoportléggkört kell kialakítaniuk, melyben a gyermekek magatartása, viselkedése kizárja a hátrányos megkülönböztetést, zaklatást (megfélemlítés, megalázás, az emberi méltóság megsértése).
- A fejlesztés rövid távú céljait minden esetben a fejleszthetőséget tükröző gyógypedagógiai-orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira, illetve a szakértői és a rehabilitációs bizottság javaslatára kell építeni.

A fejlesztés legfontosabb területei

- A kognitív funkciók fejlesztése
- Alapmozgások kialakítása, a nagymozgások koordinálásának javítása, az egyensúlyérzék fejlesztése
- Manuális készség, finommotorika fejlesztése
- Minimális kontaktus, kooperációs készség, a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztése, a beszédszervek ügyesítése, beszédindítás, a beszédmegértés fejlesztése, az aktív és passzív szókincs bővítése és a grammatikai rendszer kiépítése
- Játéktevékenység alakítása, adekvát játékhasználat elsajátítása
- Szociális kompetenciák kialakítása, fejlesztése

Az integrált nevelésből adódó óvónői feladatok

- Inkluzív szemlélettel a különbözőséget elfogadó viselkedés és magatartás alakítása a gyermekközösségekben, ezen belül különösen a tolerancia, türelem, megértés, figyelmesség, segítőkészség, empátiás készségek alakítása.
- A sajátos nevelési igényű gyermek terhelhetőségénél az óvónő vegye figyelembe a sérülés jellegét, súlyosságának mértékét, adott fizikai állapotát.
- Ismerje fel, és gondozza kiemelten a gyermekben rejlő kiemelkedő teljesítményt.
- Törekedni kell arra, hogy a nem, vagy kevésbé sérült funkciók tudatos fejlesztésével bővüljenek a kompenzációs lehetőségek.
- A napirend során mindig csak annyi segítséget kapjon a kisgyermek, hogy önállóan tudjon cselekedni.
- Az óvodapedagógus értesse meg és tudatosítsa a gyermekcsoportban dolgozó dajkával, hogy kommunikációja, bánásmódja, viselkedése ugyanolyan modellértékű, mint az övé.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek optimális nevelésének érdekében a pedagógusok ismereteinek bővítése, elsősorban gyógypedagógiai téren.
- A hatékonyság, eredményesség, szakszerűség és célszerűség érdekében együttműködés a logopédussal, fejlesztőpedagógussal.

- Szükség szerint szakvélemény, fejlesztési javaslat kérése a megfelelő szakszolgálatoktól.
- A megismert sérülés, lemaradás, fogyatékoság függvényében, szakmai kompetenciánk határain belül, speciális fejlesztési terv kidolgozása, megvalósítása, félévenkénti értékelése.
- Az óvodáskor végére, a sérülés arányában a sajátos nevelési igényű gyermeket is juttassa el az óvodai nevelés általános célkitűzéseiben megfogalmazott minimális szintre: alkalmazkodó készség, akaraterő, önállóságra törekvés, együttműködés.
- Tárgyi feltételek biztosítása, különösen a nagymozgások fejlesztését, lateralitást, téri tájékozódást, beszédészlelés és beszédmegértés fejlesztését és a gondolkodási stratégiák támogatását szolgáló eszközök.

Sikerkritériumok

- A sajátos nevelési igényű gyermekek is szívesen járnak óvodába.
- A közösségen belül megtalálják helyüket, társaik elfogadják, nem kerülnek peremhelyzetbe.
- Örömmel vesznek részt a speciális foglalkozásokon.
- A bemeneti fejlettséghez képest kimutatható a fejlődés.

BTMN gyermek óvodai nevelése

A fejlesztés célja: Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjában megfogalmazott lehetőségek alapján, az egyéni fejlesztés biztosítása mellett az integrált nevelés során a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségek enyhítése.

Feladat:

- Az ismeretanyag hatékony beépüléséhez szükséges jártasságok, készségek kialakítása illetve megerősítése.
- Az ismeretelsajátítás folyamatát gátló, gyengébben fejlett, diszharmonikus működést mutató részképességek megerősítése.
- A motiváció növelése

A fejlesztés alapelvei:

- A BTMN-es gyermekek egyéni fejlesztésének ellátása megfelelő képzettségű szakemberrel, (fejlesztő pedagógus)
- A megfelelő eredmény elérése érdekében hatékonyan működő team-munka kiépítése
- A különböző ismeretekkel rendelkező szakemberek egymást kiegészítő és megerősítő munkája (fejlesztő pedagógus-óvodapedagógus-gyógypedagógus- logopédus)
- Megfelelő szakember útmutatásai alapján végzett integrált fejlesztés
- Szükség szerint kapcsolatfelvétel külső szakemberekkel (pl.: pszichológus, nevelési tanácsadó szakembere, orvos stb) – a család bevonása a fejlesztést biztosító

tevékenységekbe

A fejlesztés formái és lehetőségei:

- A törvényben biztosított időtartamban egyéni fejlesztés, felzárkóztatás
- Differenciálás az integrált nevelés során
- A szabad játéktevékenység lehetőségeinek, illetve a családi tér lehetőségeinek irányított kihasználása
- A különböző szintereken a fejlesztő, felzárkóztató tevékenység párhuzamosan, egymást kiegészítve, megerősítve folyik!

Egyéni fejlesztés:

Az egyéni fejlesztési terv személyre szólóan, az adott feladatellátást igénylő gyermekre vonatkoztatva kerül kidolgozásra. Az egyéni fejlesztési terv kidolgozása során figyelembe kell venni:

- a Nevelési Tanácsadó szakvéleményét
- saját megfigyeléseket
- a gyermekkel foglalkozó más szakemberek tapasztalatait
- a szülőkkal folytatott beszélgetés kapcsán kapott információkat

A fejlesztés tervezésének időkerete:

- Az egyéni fejlesztési terv készítése folyamatos a gyermek fejlődési ütemének figyelembevételével, az egyéni igényekhez igazodva.

A fejlesztés tervezésének tartalmi elemei:

- A fejlesztési folyamat tervezésekor figyelembe kell venni, hogy az érzékelés-észlelés, mozgás, beszéd és gondolkodás egymástól elválaszthatatlanul működő folyamatok.
- A gondolkodás az észlelésbe ágyazódva, a cselekvésen keresztül indul meg, s a verbalitás irányában teljeseedik ki.
- Az érzékelés-észlelés és mozgás komplex, kiegyensúlyozott működése elengedhetetlen feltétele a fogalmi szintű megismerésnek, mely az ismeretanyag elsajátításának bázisa. Ennek megfelelően kiindulópontunk a perzepciós (érezkelesészlelés) és kognitív (megismerő-észlelő) területek mozgáson keresztül történő fejlesztése, a verbális (szóbeli) szint folyamatos működtetése mellett.

A fejlesztés folyamata:

- Észlelési területek együttműködése
- Mozgás, finommozgás (az észlelési és motoros rendszer együttműködése)
- Téri orientáció (saját testen és térben való tájékozódás)

- Nyelvi készségek, beszédszerveződés
- Emlékezet
  - általános fejlesztés
  - a közvetlen emlékezet fejlesztés
  - a megtartó emlékezet fejlesztése
  - a célzott, a részterületnek megfelelő fejlesztés pl: vizuális emlékezet
- Figyelem
  - általános fejlesztés
  - a figyelem terjedelmének fejlesztése
  - a figyelem koncentráltságának biztosabbá tétele
- Készségfejlesztés
  - a megerősített bázisfunkciók segítségével az összetettebb működést igénylő területek fejlesztése (pl: írás készség, számolás-készség stb.)
- Motiváció-fejlesztés
  - sikerélményhez juttatás segítségével a motiváció megerősítése
  - reális én-kép kialakítása
  - mentálhigiénés szempontok érvényesülése

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Egészséges énkép, és önbizalom alakul ki.
- Növekszik a kudarcűrő-képesség, kialakul a feladattudat.
- Fejlődik az önállóság, az alkalmazkodó képesség.
- Fejlődik a szocializációs készség.
- Rendeződik a látás, hallás, mozgás koordináció.
- Fejlődik az érzékelés-észlelés, a figyelem, az emlékezet.
- Összehangoltabbá válik a gondolkodás és a beszéd.
- Pontosabbá válik a testséma, stabillá válik a dominancia.

Hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek

A kedvezőtlen szociális, gazdasági hatások, az érték és a normaválság miatt, egyre szembetűnőbb a

szociális alapú társadalmi rétegződés, ami a családok életminőségében, életvezetésében érhető tetten, s a gyermekekre vetődik le úgy, hogy szociális válsághordozóvá válnak. A családok életszínvonalának drámai csökkenése veszélybe sodorhatja a gyermekek fejlődését, testi és lelki egészségét. Problémát okozhat még a család, a szűkebb társadalmi környezet elhanyagoló nevelése, a családi konfliktus.

Szervezési feladatok

- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása
- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása: naprakész nyilvántartás, családlátogatás, együttműködés a családsegítővel, hiányzás minimalizálása
- A szülők munkába állását lehetővé tévő nyitva tartás kialakítása: évente felmérés,
- Óvoda-iskola átmenet célzott megsegítése
- Szociális hátrányok enyhítése

Pedagógiai munkánk tartalmi elemei

- Új nevelési eljárások, módszerek alkalmazására
- Egyénre szabott, tényleges differenciálás egyéni bánásmód
- Egyéni fejlesztés tervszerű, hatékony megvalósítására
- Hagyományos ismeretszerzési, bővítési, mélyítési tér- és időkeretek megváltoztatása
- Pedagógus szerep átértékelése
- Nevelésben érintett külső szereplők széleskörű bevonása

Migráns és menekült státuszu gyermekek interkulturális nevelése

Migráns gyermek az a gyermek, aki, valamint akinek a családja nem magyar, illetve kettős állampolgár, és munkavállalás, tanulás céljából, illetve üldözéstől való félelem miatt hazájától távol, Magyarországon tartózkodik, és menekült státuszu.

Alapelveink:

- A migráns és menekült gyermekek a magyar gyermekekkel azonos feltételek mellett vehetik igénybe az óvodai nevelést.
- Az emberi méltóság elismerése és tiszteletben tartása minden kisgyermeket megillet.
- Az egyéni bánásmód elvét az ő nevelésük során is érvényesítjük.
- Ezekből a családból érkező gyermekek értékességét egyediségükben, individualitásukban keressük.

A migráns és menekült gyermekek interkulturális neveléséből adódó óvónői feladatok

- Felkészülés a gyermek fogadására

Az óvónő felkészülése a szülőkkel és a gyermekekkel, való kapcsolatfelvétellel kezdődik. A későbbiekben a gyermek kultúrájával, vallásával, nemzetiségével kapcsolatos információkat is össze kell gyűjtenie, szükség esetén utána kell olvasnia. Ezek az információk hozzásegítik ahhoz, hogy jobban megérthesse a gyermek viselkedését, meghatározhassa a pedagógiai beavatkozás lehetséges irányait. Tanácsos ezeknek az információknak egy részét a csoportban dolgozó dajkával is megismertetni.

- **Az érkező gyermek empátiás fogadása**

A migráns és menekült gyermek kezdeti viselkedését meghatározza aktuális érzelmi beállítódása és előzetes szocializációs tapasztalatai:

- A migráns kisgyermek, amikor bekerül a számára teljesen ismeretlen környezetbe, egyedül lévőnek, kirekesztettnek érezheti magát.
- Előfordul, hogy nem érti a körülötte lévő felnőttek és gyerekek beszédét, és őt sem értik a többiek.
- Fél az ismeretlentől, a változástól, a bizonytalanságtól.
- Vallási okból előfordulhat sajátos étkezési szokás, ettől úgy érzi, ő más, mint a többi kisgyerek.
- Általában a család szociálisan is rászorult, ezért a többi kisgyermekhez viszonyítva hátrányosabbnak érezheti magát.

Ezért az óvónő legfontosabb feladata:

A kezdeti időszakban a gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése. Az eltérő nyelv, szokások, viselkedési módok, étrend elfogadtatása, értékékként való bemutatása szükséges a többségi gyermekek számára. A más kultúrákról, a vallásokról, a bőrszínről, az etnikai különbségekről szóló, életkornak megfelelő ismeretek bemutatása apró lépésekben, a gyermekek érdeklődési körét – játék, mese, vers, ének, tánc – figyelembe véve valósítható meg.

A gyermeket segíteni kell a magyar nyelv elsajátításában, melynek leghatékonyabb eszköze a játék, tere pedig maga a közösség.

Sikerkritériumok

- Szívesen jár óvodába.
- A gyermekcsoport egyenrangú tagjának érzi magát.
- Szívesen játszik társaival, és a csoporttársak is keresik a társaságát.
- Megérti a magyar szavak jelentését, szavakat, tőmondatokat képes magyarul kimondani.

Az esélyegyenlőség megvalósításához kapcsolódó tevékenységek

Alapvető elvárások

- Befogadó (és elfogadó) szemlélet, attitűd
- Gyermekbarát, biztonságot nyújtó és szeretet árasztó környezet
- Integrációt támogató új ismeretszervezési eljárások és módszerek alkalmazása a nevelés folyamatában
- Széleskörű, választható, érdeklődésre épülő tevékenységi és tapasztalat szerzési lehetőségek biztosítása cselekvéses neveléssel
- Egyéni bánásmód mindenkire kiterjedő alkalmazása
- Aktuális fejlettséget, hozott értékeket is figyelembe vevő optimálisfejlesztés, úgy hogy az ismeretszerzés folyamatában a korrekció és felzárkóztatás mellett a harmonizálás orientációs lehetőségét is alkalmazzuk

3. Személyi és tárgyi feltételek

3.1. Személyi feltételek

A közoktatási törvényben meghatározott óvodapedagógus **felsőfokú szakirányú végzettség** mellett elengedhetetlen a pedagógus **kreativitása, az ismeretanyag** csoportra, gyermekre lebontott **tudatos, tervszerű, alkotó alkalmazása**. Elvárásaink az óvónő felé:

- segítő, támogató, elfogadó, megengedő attitűd
- vidám, felszabadult játéklétkör létrehozásának képessége
- differenciált nevelés iránti elkötelezettség
- jó empátiás készség
- gyermek- és családcentrikusság
- környezettudatos szemlélet
- csapatjátékos.

Óvodapedagógus munkakör száma 9 fő. Az óvodapedagógusok munkáját 1 pedagógiai asszisztens, 1 óvodatitkár, 4 dajkai szakképesítéssel rendelkező munkatárs és 1 fűtő – karbantartó segíti. Testületünk szakmailag jól felkészült, tapasztalt, eredményesen dolgozó közösség.

A nevelőtestület több tagja elvégezte a „**Fejlesztőpedagógus**” **tanfolyamot**, részt vett az elméleti és gyakorlati továbbképzésben.

A program alkalmazásánál távlati cél, hogy a fiatalabb kolléganők is megszerezzék a fejlesztőpedagógusi tanúsítványt vagy szakvizsgát, így biztosítva az óvoda egységes nevelési koncepcióját.

DIFER tanfolyamot négy óvónő végzett.

Két óvodapedagógus rendelkezik szakvizsgával.

A pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményei, az óvoda nevelési programjának sokszínűsége szükségessé teszik a pedagógusok rendszeres belső és külső továbbképzését, önképzését. Ezt segíti a helyi munkaközösség, és segítik a megyei és országos pedagógiai és szakszolgáltató intézmények.

A Kistérségi Szakszolgálat alkalmazásában álló logopédus óraadóként heti öt órában foglalkozik a rászoruló gyermekekkel. Feladata elsősorban a gyermekek beszédének szűrése és a beszédfejlődés akadályoztatása szempontjából, ezek kezelése, másodsorban középső csoport év végén, de legkésőbb nagycsoport elején dislexia-prevenációs vizsgálat végzése minden egyes gyermeknél, szükség esetén annak szakszerű terápiája.

3.2 Tárgyi feltételek

A program megvalósításához szükséges eszközök és felszerelések rendelkezésünkre állnak, mely megfelel a kötelező minimális eszköz- és felszerelési jegyzékbe foglaltaknak. Természetesen

ezek folyamatos pótlása (elhasználódás miatt) és korszerűsítése szükséges.

Helységeink

A 2011-ben történt felújításnak köszönhetően az épületben elhelyezkedő **2 óvodai földszinti csoportszoba** kisebb méretű, míg **a tetőtérben** elhelyezkedő **3 csoportszoba** és a hozzátartozó kiszolgálóhelyiségek tágasak, modernek.

A gyerekek gyógypedagógiai-logopédiai valamint egyéni fejlesztéséhez **fejlesztőszoba** áll rendelkezésünkre. Általában itt tartjuk a szülői fogadóórákat is igény szerint a délutáni órákban.

2 tálalókonyhánkban a hűtőgépek: földszinten egy ételmintás és egy dolgozói, tetőtérben egy dolgozói hűtőgép.

a személyzeti öltözőben a felnőttek munkavégzéséhez szükséges eszközeink egy része a vasaló, a vasalóállvány található.

A takarítószer tároló helységben a takarítószerrel mellett, a szennyes ruhák tárolása történik, és az automata mosógépet és a szárítógépet itt helyeztük el.

Orvosi szobánk szükség esetén beteg gyermek elkülönítésre is alkalmas.

Mozgáskorlátozott mosdónkat használhatják az arra rászorulóknak.

Helységeink bútorzata és egyéb berendezési tárgyai

A csoportszobák a gyermeklétszámnak megfelelő mennyiségű asztallal, székekkel, fektetőkkal rendelkeznek. Minden csoport rendelkezik zárt fektetőtárolóval, játszószőnyeggel, fényvédő függönyökkel, megfelelő minőségű játék tároló és tálaló szekrényekkel, valamint eszköz előkészítő asztallal. Óvónői asztalok igény szerint állnak rendelkezésre.

A fejlesztőszobában nagyméretű tükör, asztalok, székek, speciális fejlesztő eszközök, játékok vannak.

A gyermeköltözőkben, az öltözőszekrényekben egy-két gyermek kap helyet.

A gyermekmosdó, WC-ben törölközőtartók, fogmosópohár tartók találhatóak, csoportonként 1-1, elkülönítve.

Tisztálkodási és egyéb felszereléseink: fésű, fogkefe, fogmosópohár gyerekenként 1-1, körömkefe, szappantartó a mosdók számának megfelelő mennyiségben. Fésűtartó csoportonként 1, törölköző csoportonként 3 garnitúra. Abrosz, csoportonként 3 váltás, minden asztalra. Takaró, párna csoportonként 25 db. Ágynemű, gyermekekenként két váltás, sok gyermeknek otthonról hozott ágyneműje van, egyéni igényeknek megfelelően.

Nevelőmunkát fejlesztő játékaik és egyéb eszközeink

A játékok és játékeszközök megnevezése

- különféle játékformák eszközei,
- mozgásfejlesztő eszközök,

- ének, zene, énekes játékok eszközeink
- az anyanyelv és kommunikáció fejlesztéséhez szükséges játékeszközök
- értelmi képességeket fejlesztő játékeszközök
- ábrázolótevékenységet fejlesztő anyagok, eszközök
- természeti, emberi, tárgyi környezet megismerését segítő eszközök és anyagok
- munka jellegű tevékenységek eszközei.

Nevelőmunkát segítő egyéb eszközök:

- CD-s magnetofon csoportonként 1-1
- diavetítő vászonnal 2db
- projektor
- hangszerek gyerekeknek csoportonként
- egyéni fejlesztést szolgáló eszközök.
- dolgozói asztali számítógép és 1db laptop
- nyomtató
- lamináló gép
- internet elérés az épület teljes területén

Egészség és munkavédelmi eszközeink

- Gyógyszertár
- Munkaruha, védőruha (törvény alapján)
- Tűzoltó készülékek (törvény alapján)

Az óvodai alapeszközöket kiegészítve a program eredményességét, hatását erősítik a következő **speciális eszközök:**

- Egész alakot láttató tükör
A testséma fejlesztés fontos és hasznos kelléke, sok játéklehetőséget hordoz magában. Segítségével a gyermek képet alakíthat ki önmagáról, testéről, fejlődik „én” tudata.
- Lateralitást jelző karszalag
A kéz, később a test jobb-bal oldalának megkülönböztetését segíti a testnevelési foglalkozáson (de játékidőben is) a jobb csuklón viselhető színes szalag, gumipánt.
- Fejlesztő játékok
A játékeszközök vásárlásánál fontos az óvodapedagógus tudatos odafigyelése arra, hogy melyik játék milyen részképességet fejleszt használatkor.
- Mozgást fejlesztő tornaszerek, napi játékos használatra
A testnevelés foglalkozáson felhasznált eszközök közül néhányat célszerű csoportszobában is felhasználni. Ezzel a gyermekek játékidőben is gyakorolhatják a mozgásfejlesztő feladatokat, illetve újabb játékokat is kitalálhatnak.
- Hagyományos óvodai játékok, eszközök, berendezési tárgyak
A meglévő eszközök tudatosabb használata a program szellemében. Újak vásárlásánál is ezeket a szempontokat érdemes előtérbe helyezni.

- Szakkönyvek, folyóiratok

Az újabb pszichológiai, pedagógiai, módszertani kutatások folyamatos figyelemmel kísérése elengedhetetlen a program korszerűsítése érdekében.

4. Az óvodai élet szervezése

Óvodánkban a nevelés csak a fenntartó által jóváhagyott helyi óvodai nevelési program alapján történhet, és a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg. Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

4.1. Csoportszervezés

Az óvodába felvett gyermekek csoportba való beosztásáról az óvodavezető dönt, a szülők és az óvodapedagógusok véleményének, valamint a közoktatási törvényben meghatározott létszámhatárok – beleértve a számított létszámra vonatkozó előírást is – figyelembevételével.

Elsősorban homogén, vagyis kor szerint osztott csoportok kialakítására törekszünk. emellett figyelünk a nemek egészséges arányára, továbbá a szülői igények szakmailag mérlegelt kielégítésére.

Részben heterogén csoport esetén törekszünk az egymáshoz közel eső korosztály egy csoportba sorolására. Ebben a csoportban lehetőség nyílik a testvérek együttnevelésére (szülői kérésre) is.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekcsoportokat – lehetőség szerint – ugyanaz az óvónőpáros és dajka nevelje kics csoporttól az iskolába lépésig.

A program hatékonyságát nem a csoport szervezeti kerete határozza meg, hanem az óvodapedagógus felkészültsége, rugalmassága, kreativitása, empátiája, helyzetfelismerése, azaz egész egyénisége.

A gyermekcsoportokat a mesékből, gyermekdalokból jól ismert állatnevekkel jelöljük: Süni, Maci, Nyuszi, Katica.

4.2. Napirend, hetirend

Az óvodai tevékenységeket úgy szervezzük, hogy a szülők igényei szerint eleget tudjunk tenni az óvodai neveléssel, a gyermek napközbeni ellátásával összefüggő feladatainknak. A hetirend nem napokhoz kötött tevékenységeket jelent, hanem egy-egy **környezeti téma köré csoportosított** ismeretek, tapasztalatok, élmények feldolgozását segítő tevékenységek rendszerét.

A napirend, hetirend kialakítása a helyi adottságok, igények, lehetőségek, hagyományok figyelembe vételével, a helyzethez rugalmasan alkalmazkodva történik. Az ezzel kapcsolatos szülői igényeket és elégedettséget minden nevelési év végén felmérjük.

A napirend tekintetében az udvarra történő kimenetel és bejövetel időpontjának meghatározása fokozatosan, elsődlegesen a korcsoport életkori sajátosságait figyelembe véve kerül kialakításra.

A program pedagógiai szemléletéből adódóan elsődlegesnek tartjuk a gyermek játékát, ezért a legtöbb időt a napirendben erre a tevékenységre fordítjuk. Mivel az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van – az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást

végző dajkával - , ezért a napirend kialakításánál ezt az időigényt is figyelembe vesszük.

A jól kidolgozott napirend a maga rugalmas változásaival lehetőséget ad az óvodai élet egészében az elmélyült tevékenykedésre, elegendő időt biztosítva arra, hogy a gyermekek minden tevékenységüket befejezhessék, pontosan elvégezhessek. Az elmélyült érdeklődéssel, belső motivációval folytatott tevékenységhez, valódi aktivitáshoz nyugalom, kiegyensúlyozott légkör, értelmes fegyelem szükséges.

A szeptember 1-jétől május 31-éig terjedő időszak napirendjét a fentiek szerint, a gyermek biológiai (életkor, alvás-, mozgásigény, ebéd rendszeres időpontja), társas szükségleteit szem előtt tartva alakítja ki az óvónő.

Javasolt napirendek korcsoport szerint:

(2.5)3-4 évesek csoportja

Idő	Tevékenység
6 ³⁰ -10 ³⁰	Párhuzamos tevékenységek: <ul style="list-style-type: none"> • szabad játék, • szabadon választott tevékenység, • tízórai, • óvónő által kezdeményezett tevékenység Kötelező testnevelés heti egy alkalommal, mindennapos tevékenység
10 ³⁰ -11 ⁴⁵	Udvari játék, levegőzés
11 ⁴⁵ -12 ³⁰	Öltözködés, mosdóhasználat, ebéd
12 ³⁰ -13	Mosdóhasználat, előkészület a pihenéshez
13-15	Pihenés, egyéni szükségletekhez igazodó ébredés
15-16 ³⁰	Párhuzamos tevékenységek: <ul style="list-style-type: none"> • öltözködés, mosdóhasználat, • uzsonna, • szabad játék, szabadon választott tevékenység, • óvónő által kezdeményezett tevékenység

5-6-7 évesek csoportja

Idő	Tevékenység
-----	-------------

6 ³⁰ -10 ⁴⁵	Párhuzamos tevékenységek: <ul style="list-style-type: none"> • szabad játék, • szabadon választott tevékenység, • tízórai, • óvónő által kezdeményezett tevékenység Kötelező testnevelés heti két alkalommal, mindennapos tevékenység
10 ⁴⁵ -12 ¹⁵	Udvari játék, levegőzés
12 ¹⁵ -13	Öltözködés, mosdóhasználat, ebéd
13-13 ¹⁵	Mosdóhasználat, előkészület a pihenéshez
13 ¹⁵ -14 ⁴⁵	Pihenés, egyéni szükségletekhez igazodó ébredés
14 ⁴⁵ -16 ³⁰	Párhuzamos tevékenységek: <ul style="list-style-type: none"> • öltözködés, mosdóhasználat, • uzsonna, • szabad játék, szabadon választott tevékenység, • óvónő által kezdeményezett tevékenység

Heterogén csoport esetén az adott korcsoportokhoz közelebb álló napirend javasolt.

Mivel a nevelés nem zárul le május 31-én, ezért a nyári időszakra (június 1-jétől augusztus 31-éig) tartalmaz, a gyermeki szabadságot tiszteletben tartó, gondosan megtervezett napirend szolgál. Az év közben már kialakított szabályok, szokások megtartásával az óvodapedagógus a nyári élet megtervezésénél adjon lehetőséget a gyermeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadon élvezze, közben legyen lehetősége változatos tevékenységekre, közvetve kompetenciáinak fejlesztésére.

Javasolt nyári napirend

Idő	Tevékenység
6 ³⁰ -12	Párhuzamos tevékenységek: <ul style="list-style-type: none"> • játék a szabadban, • szabadon választott tevékenység, • tízórai, • napozás, • óvónő által kezdeményezett tevékenység
12-13	Öltözködés, mosdóhasználat, előkészület az ebédhez, ebéd

13-14 ⁴⁵	Mosdóhasználat, előkészület a pihenéshez, pihenés, egyéni szükséglethez igazodó ébredés
14 ⁴⁵ -16 ³⁰	Párhuzamos tevékenységek: <ul style="list-style-type: none"> • öltözködés, mosdóhasználat, • uzsonna, • szabad játék, szabadon választott tevékenység, • óvónő által kezdeményezett tevékenység

4.3. Tevékenységi formák szervezési jellemzői

Az óvodai tevékenységek megszervezésénél maximálisan biztosítjuk a gyermeki jogokat – vallási, nemzeti, etnikai -, figyelembe vesszük a gyermek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését, terhelhetőségét. Mindezek kielégítésére indirekt, a gyermeki aktivitást biztosító módszereket alkalmazunk.

A program működtetése során az óvodáskorú gyermek fő tevékenységét, a játékot vesszük kiindulópontnak. A játékban megvalósíthatók a különböző fejlesztési feladatok, melyekhez az óvodapedagógusnak megfelelő időt, helyet és eszközt kell biztosítani, valamint olyan légkört, ahol a gyermek felszabadultan tevékenykedhet, és választhat a lehetőségek közül.

Az óvodás gyermekek számára a kötetlenség a legalkalmasabb tevékenységi keret, foglalkozási forma, mely biztosítja számára a szabad játékot, a tevékenység szabad megválasztását. Kötetlenségként éli meg a gyermek, azonban az óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja a fejlődéséhez szükséges, differenciált tevékenykedés feltételrendszerét. Ez a tevékenységi forma megkívánja az óvodapedagógustól, hogy pedagógiai ismereteit folyamatosan bővítse, ismerje a gyermekek egyéni szükségletét, aktuális fejlettségi szintjét, érzelmi állapotát, és ehhez igazítva differenciáltan előre tudjon tervezni. Tehát tudatosságot, nagyfokú szervezési készséget, áttekintőképességet és kellő kreativitást igényel.

A tevékenységek közül egyedül a mozgásfejlesztést célzó testnevelést szervezzük kötött formában. Ennek indokai:

- A mozgás baleseti forrás lehet, ezért az óvónőtől fokozott figyelmet igényel, ami párhuzamos tevékenységként nem megoldható.
- A testnevelési játékok sor- és csapatversenyei, a különböző fogó- és labdajátékok több gyermek egy időben történő részvételét igényli.

A kötött foglalkozás is lehetőséget ad a differenciálásra, az egyéni fejlődési ütem figyelembevételére. A gyermek, ha igényli, a foglalkozás befejezése előtt kiléphet a tevékenységből.

4.4. A fejlődés nyomon követése

A gyermek és körülményeinek megismerése már a beiratkozást követő családlátogatással elkezdődik, majd folytatódik az óvodába kerülés előtti időszak feltárásával, anamnézis felvételével. Óvodapedagógusaink az óvodás gyermek fejlődését **folyamatosan nyomon követik** az óvodába lépéstől az iskolakezdésig. Megfigyeléseinket, a gyermek **értelmi, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének eredményét** is folyamatosan, de **legalább félévenként** – fejlettségmérő lapon **rögzítjük**. Az elért fejlettségi szintet dátummal regisztráljuk. Valamint rögzítjük a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat. A gyermek fejlődéséről a szülőt évente legalább 2 alkalommal tájékoztatjuk, amit aláírásával igazol.

Az információkat tartalmazó dokumentumokat a gyermek egyéni dossziéjában tároljuk. Amennyiben a gyermek valamely szakszolgálat által készített szakvéleménnyel is rendelkezik, úgy ez a dokumentum is bekerül a dossziéba.

4.5. A helyi pedagógiai program megvalósítását segítő alapszolgáltatásaink

- A gyermekek logopédiai ellátása a Pedagógiai Szakszolgálat munkatársai részvételével
- Részképesség lemaradásának korrekciója, óvodapedagógusi, illetve fejlesztőpedagógusi segítséggel

5. Az óvoda kapcsolatrendszere

5.1. Család – óvoda

Az alapelveinkkel összhangban, saját nevelési céljainkat és feladatainkat a családi nevelés kiegészítéseként terveztük meg, mert tiszteletben tartjuk, hogy a **gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége.**

A gyermek elsősorban a családban nevelődik. Jó esetben az óvoda folytatja és kiegészíti a megkezdett nevelési folyamatot. Sajnos gyakoribb a családban végbement funkcionális változások következtében, hogy az óvodára hárul a fejlődésben történő lemaradások korrigálása, a családi nevelésben felmerülő hiányok pótlása.

Szeretnénk gyermekeink fejlesztését a szülők együttműködésével megvalósítani, melynek alapja a **kölcsönös bizalom és tisztelet.** Ebben az együttműködésben felvállaljuk a kezdeményező szerepet, ennek alapvető feltétele a családdal való **szoros** együttműködés.

A nyitottság mindenekelőtt lehetőségek megteremtése a szülők fogadására, az óvoda - család jó kapcsolatában nyilvánul meg. Intézményünk kiemelt feladata a szülőkkel való együttműködés tartalmi megújítása.

A személyiségi és a szülői jogok tiszteletben tartásával erősítjük a jó partneri viszonyt, elismerjük a befogadó nevelésben a család elsődlegességét, kapcsolatunkat áthatja a kölcsönös tisztelet, felelősség, bizalom és az elfogadó toleráns magatartás.

Feladataink

- A családban és az óvodában folyó nevelési sajátosságok kölcsönös megismerése a különbözőség elfogadásának közvetítése.
- A családok sajátosságainak, szokásainak figyelembevételével a segítség családokhoz illesztett megoldásainak keresése, az intervenciók gyakorlata érvényesítése.
- Pedagógiai elveinkkel megegyező szülői kérések, javaslatok figyelembevétele, megvalósítása
- A családi nevelés hiányosságaiból eredő hátrány csökkentése érdekében a szülőkhöz való közelítés oly módon, hogy abból egyértelműen a segítőkészség és az együttműködés szándéka tükröződjön.
- A szülők munkába állását lehetővé **tévő nyitva tartás kialakítása.**
- A szülők környezettudatos magatartásának befolyásolása, szokás-normarendszer elfogadtatása
- A gyermekek fejlődéséről nyújtott folyamatos és hiteles tájékoztatás, modell értékű nyílt kommunikáció során, a gyermekek iskolai beilleszkedésének közvetett segítése.
- A családok kultúrájának megismerése, közvetítése

Kapcsolattartás lehetőségei

Beiratkozás

Beiratkozásnál, „az első találkozás” az óvodával, szülővel gyermekkel, óvodavezetővel, ilyenkor rögzítjük az adatokat. Az első találkozás alkalmával bemutatjuk az óvodát, betekintést nyújtunk a kiscsoportosok, szervezett tevékenységeibe.

Családlátogatás

A családlátogatás célja, hogy az óvodapedagógus megismerje a gyermeket közvetlen környezetében, felmérje helyét a családban, tájékozódjon a család nevelési elveiről, szokásairól. Az első családlátogatást még beszoktatás előtt meg kell szervezni, később többször is, ha ez indokolt a gyermek fejlődése szempontjából. A tapasztalatokat a személyiségdossziében rögzítjük. Családlátogatásra a szülővel történő előzetes egyeztetés után kerülhet sor.

Beszoktatás

A beszoktatás célja: a gyermekek beilleszkedésének segítése. Beszoktatásra azért van szükség, mert a gyermek, minden esetben számára ismeretlen, új környezettel, emberekkel, szokásokkal találkozik. A beszoktatás a későbbi közösségi életet is meghatározhatja, a biztonságot nyújtó, nyugodt, szeretetteljes, családi légkör megtapasztalásával vagy ennek ellenkezőjével.

A beszoktatás formái:

- nevelési év megkezdése előtti ismerkedés,
- anyás beszoktatás,
- fokozatos beszoktatás.

A beszoktatás lehetőségéről a szülőket a beiratkozáskor tájékoztatni kell, továbbá motiválni arra, hogy gyermekük érdekében éljenek a beszoktatás lehetőségével.

Közös programok, ünnepek

A közös programok, ünnepek célja lehetőséget teremteni a család és óvoda közötti kapcsolat kialakítására, elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének még jobb megismerésére, szemléletük formálására, nevelési elveik közelítésére. A közös programok nem csak az ünnepeket (farsang, anyák napja, gyermeknap, évzáró) tartalmazzák, hanem a szülőkkel együtt megszervezett kirándulásokat, sportprogramokat, kulturális eseményeket s az ezekre való felkészülést.

Fontos, hogy az ünnepek emelkedjenek ki az óvoda mindennapjaiból mind külsőségeiben, mind belső tartalmukban.

Nyílt nap

A nyílt nap célja, hogy a szülőknek lehetőséget biztosítani a napi óvodai életbe való betekintésre. A szülők személyes élményeik alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel, képet kaphatnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőképességéről, egyúttal módjuk van társaikkal való összehasonlításukra is. Átélik a szabad játék készségekre, képességekre gyakorolt hatását, a gyermek kompetenciájának fejlődését. A nyílt nap idejéről

legalább egy héttel előbb a csoport faliújságján tájékoztatni kell a szülőket.

Naponkénti párbeszéd

A naponkénti párbeszéd célja a gyors információcsere. A naponkénti találkozások alkalmával a beszélgetés pillanatai lehetőséget adnak a kölcsönös érdeklődés kifejezésére, a tájékoztatásra. Ez a párbeszéd gyors, lényegre törő, nem zavarhatja a pedagógus csoportban végzett munkáját és a csoport életét. Amennyiben bármelyik fél tartalmasabb beszélgetésre tart igényt, azt fogadóóra keretében teheti meg.

Fogadóóra

A fogadóórák célja a szülők tájékoztatása a gyermekek egyéni fejlődéséről.

Megtartását célszerűnek tartjuk személyre szabottan, igény szerint, időpont-egyeztetés után lebonyolítani. Ezek az alkalmak adnak lehetőséget olyan információk cseréjére, melyek a gyermekkel vagy közvetlen környezetével kapcsolatosak, esetleg bizalmas jellegűek. A fogadóórát szülő és óvónő egyaránt kezdeményezheti. Fontos, hogy az óvónő mindig felkészülten vegyen részt ezeken a megbeszéléseken (a gyermek munkáival, saját feljegyzéseivel). Javasolt minden évben legalább egyszer leülni minden egyes gyermek szülőjével, ennek különösen középső csoportban van kiemelt jelentősége a következő évi várható beiskolázás miatt.

Szülői értekezlet

A szülői értekezlet célja az óvodát, a csoportot, a gyermeket, a szülőket érintő legfontosabb témák, feladatok, programok, esetleges problémák megbeszélése. Az óvodapedagógus feladata a szülők tájékoztatásán kívül véleményük meghallgatása, javaslataik figyelembevétele. A szülői értekezlet idejéről, témájáról a csoport faliújságján keresztül legalább egy héttel előbb tájékoztatni kell a szülőket. A szülői értekezleten jelenléti ív írása, és jegyzőkönyv készítése kötelező.

Közös munkadélutánok

Közös munkadélutánok célja az ünnepi előkészületekben, illetve játékeszközök, dramatikus kellékek, dekorációk készítése közben kellemes hangulatú beszélgetések kialakítása, kapcsolat, illetve bizalom kiépítése.

Szülők fóruma

A szülők fórumának célja nevelési nehézségek megoldása szakemberek bevonásával.

5.2. A nevelési – oktatási intézmények közötti kapcsolatok

Horizontális tanulás: a tanulás olyan módja, ahol a gyakorlatban keletkező tudás partneri cseréje egyenrangú felek közötti elosztása történik.

Célunk, saját pedagógiai rendszerünk folyamatos fejlesztése, a szakmai együttműködés lehetőségeinek felkutatása, intézményi jó gyakorlatok megismerése. Hospitálási rendszer kialakítása, működtetése helyi és az ország más óvodái között.

Ehhez szükség van az igény szerinti konzultációk, továbbképzések, gyakorlati bemutatók megszervezésére. Jelenleg tagja vagyunk a Nyugat-Nógrádi Óvodák Hálózatának, rendszeresen veszünk részt rendezvényeiken.

Felelőse az óvodavezető.

Óvoda - Iskola

A helyi Szentgyörgyi István általános iskolával való kapcsolattartás célja óvoda-iskola átmenet megkönnyítése. A zökkenőmentes iskolakezdés elősegítése érdekében a helyi sajátosságok, szokások figyelembe vételével korrekt kapcsolatra törekszünk az iskolával. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben óvodásból iskolássá érik.

Formái

- 5-6-7 éves gyermekek látogatása az iskolában az óvónővel
- Iskolai szervezésű programokon való részvétel a nagycsoportos gyermekekkel
- Nyílt napok szervezése, ahová a tanít néniket is meghívjuk
- Szakmai tapasztalatsere, a gyermekek fejlődésének utánkövetése.

5.3. Kapcsolattartás, szakszolgálati, fenntartói, kulturális intézményekkel

Óvoda - Pedagógiai szakszolgálatok

Nógrád Megyei Pedagógiai Szakszolgálat, Speciális képességeket vizsgáló Szakértői Bizottságok, a megyei

Pedagógiai Intézet, a Kistérségi Szakszolgálat

Óvoda – Fenntartó

Kapcsolatunk egyrészt a közoktatási törvényből adódóan és egyéb jogszabályok alapján hivatalos, rendszeres, másrészt támogató, segítő jellegű.

Problémáink megoldására a konstruktivitás a jellemző. Kapcsolattartásunk formája a kölcsönös tájékoztatás, egyéni megbeszélések, beszámolók.

A kapcsolattartás formái

- kölcsönösen tájékoztatjuk egymást az aktuális eseményekről
- megbeszéléseken, testületi üléseken az óvoda vezetője részt vesz
- az óvoda vezetője írásos beszámolókat készít az óvoda működéséről

- az óvónők részt vesznek a közösségi munkákban
- az óvodai rendezvényeket a hivatal dolgozói is látogatják
- óvodai értekezleten esetenként a fenntartó képviselője is részt vesz
- az óvodavezető napi munkakapcsolatban áll az polgármesteri hivatal dolgozóival

Óvoda – Egészségügy

Az egészségügyi szakszolgálatok: gyermekorvos, védőnő, fogorvosok, védőnők, ÁNTSZ dolgozói

A kapcsolattartás formái

- alkalmanként esetmegbeszélések,
- tájékoztató előadások szervezése szülőknek,
- tanköteles korú gyermekek részére iskola - alkalmassági vizsgálat,
- évente fogászati szűrés,
- évente hallás-és látásvizsgálat.

Együtműködés a védőnővel

- a gyermekek óvodai beíratásának támogatása,
- korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadás,
- a gyermekek egészségügyi szűrése,
- Gyermekorvosi-szakorvosi vizsgálat kezdeményezése,
- rendszeres tisztasági vizsgálatokat elvégzése.

Óvoda - Gyermekjóléti Szolgálat, Gyámügy

Szükség esetén, a gyermekek nevelését speciális szakismereteikkel segítik.

Együtműködés a Gyermekjóléti Családsegítő szolgálattal

- A családok szociokulturális háttérének megismerését követően a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés közvetítése
- Szükség esetén esetjelzés
- Eseti támogatás közvetítése
- Adományokra szorulóknak jelzése

Gyámügy

- gyermeki jogok érvényesítése
- családi nevelés segítése

Óvoda - Közművelődési intézmények

Helyben könyvtár, rétsági Művelődési Házban és váci Művelődési Központban színház, kiállítások

rendezvényeit a gyermekek érdeklődését és életkori sajátosságait figyelembe véve látogathatják csoportosan óvodapedagógus vezetésével, vagy egyénileg, szüleikkel.

Óvoda – Egyház

Figyelembe vesszük a lelkiismereti és vallásszabadságról szóló rendelkezést, amely óvodánkban lehetőséget biztosít, speciális szolgáltatások keretében hittan igénybe vételére.

Évente történik felmérés a szülői igényekről, és ennek alapján biztosítjuk a hitoktató számára a helyet.

Az együttműködés tartalma

- heti rendszerességgel hitoktató foglalkozásszervezése az óvodában,
- ünnepek előkészítése,
- A hitoktató és az egyház vezetőjének részvétele az óvodai rendezvényeken.

Óvoda - Cigány Kisebbségi Önkormányzat

Az intézménybe járó cigány gyermekek szociális háttérének, problémáinak megismerése végett és a folyamatos segítségnyújtás érdekében, gyermekvédelmi felelősünk közreműködésével, kapcsolattartásunk rendszeres.

Az együttműködés tartalma

- Beóvodáztatás megvalósítása, a rendszeres óvodába járás segítése
- Mentálhigiéniai hátrányok csökkentése, erős szokás-szabály rendszer közvetítése
- Szociális segítségnyújtás lehetőségei keresése (adományok, hiányzó felszerelések biztosítása)
- A szülők meggyőzése a segítség családhoz illesztett megoldásainak keresése
- A cigány kultúra elemeinek beépítése a pedagógiai munkába (etnikai projektek)
- Ismétlődő közös programokon multikulturális tartalmak közvetítése (cigány költő, naív fafaragó meghívása, cigányzenész az ünnepi programokban)

Határon túli kapcsolatok kiépítése

Kapcsolatfelvétel a kárpátaljai testvérfalunk Macsola Óvodájával, szakmai együttműködésre törekvés.

6. Az óvodai élet tevékenységformái és az óvónő feladatai

6.1 Természetes gyermeki megnyilvánulások

Mozgás

Programunkban a mozgásfejlesztést igen tágan értelmezzük. Az aktív nagymozgásoktól kezdve a finommotoros manipulációig mindent magába foglal, és az egész személyiség fejlődését elősegíti.

Kedvezően befolyásolja az értelmi és a szociális képességek alakulását is: pozitív énkép, önkontroll, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás.

A tornának, játékos mozgásoknak az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek a teremben és a szabad levegőn, eszközzel és eszköz nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján – az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve – minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk.

Felvállaljuk a gyermekek körében is mindinkább terjedő mozgásszegény életmód, csökkenő mozgástapasztalatok ellensúlyozását úgy a gyermekek mozgáslehetőségeinek színesítésével, mint a szülők meggyőzésével, szemléletformálásával.

A mozgásfejlesztés célja:

- A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, mozgásigényük kielégítése.
- A rendszeres mozgással egy egészséges életvitel megalapozása.
- A mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség alakítása.
- A testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztése (kondicionális, koordinációs)
- Mozgáson keresztül az értelmi struktúrák és a szociális képességek fejlesztése.

A mozgásfejlesztés területei:

- **szabad játékban** a gyermek spontán, természetes mozgása közben,
- **kötelező testnevelési foglalkozásokon,**
- **mindennapi testnevelésen.**

Mozgásfejlesztés a szabad játékban

Célja:

- hogy megőrizzük, ha szükséges felkeltsük a mozgáskedvet, és tudatosan építsünk rá,
- hogy minden gyermek megtalálja fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb tevékenységet,
- bátran, örömmel mozogjanak a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

Életkori jellegzetességek

A (2.5) **3-4 éveseknél a természetes nagymozgások** fejlődését kívánjuk segíteni. Ezért leginkább a csúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz szükséges eszközöket kell biztosítanunk a csoportszobában is. Ezek az eszközök lehetnek ROTIKOM elemek, szivacs elemek, akár a csoportszoba asztalai is felhasználhatók erre a célra. Ebben az életkorban a gyermekek gyakran kezdeményeznek csúszó- mászó-bújó játékokat.

4-5 éves korban nagyobb hangsúlyt kap **a szem-kéz, szem-láb koordináció és az egyensúlyérzék fejlesztése.** A szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztését szolgálják a különböző célba dobó játékok, a kugli, az ugróiskola, ugrókötelezés, valamint a manipulációs barkácsoló

tevékenységek is.

Az egyensúly fejlesztése a szabad játékban leginkább a belső fülben lévő vesztibuláris központ spontán ingerlésével történik, hintázó, ringató, pörgő mozgások közben. Erre acélra nagyon jól használhatók az Ayres-terápia eszközei, különböző hinták, a Body Roll hengerek, a nagy fizioterápiás labda, a füles labda, az ugróasztal, a lépegető, az elefánttalp. Ezekhez a tevékenységekhez a helyet a csoportszoba rendszeres átrendezésével tudjuk biztosítani.

5-6-7 éves korban a nagymozgások mellett a finommotorika fejlesztésére kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni. A játékban nagyon sok lehetőség nyílik ennek a spontán fejlesztésére, például ábrázolási technikák gyakorlása: tépés, vágás, ragasztás, varrás, apró gyöngyök fűzése, kicsi elemekből építés, konstruálás, babaöltöztetés, barkácsolás.

Az udvari játék, mozgás serkentésére minden fejlettségi szinthez gondoskodunk eszközről és lehetőségről, így minden kisgyermek saját szabad választása alapján tevékenykedhet. Mászásra, bújásra készítheti a gyermekeket és a bátorság, ügyesség erőnlét kipróbálását teszi lehetővé a két többfunkciós mászó várunk, a lengőhidunk. A függeszkedőnk a nagyobbak kedvenc játéka. A labdajátékok sokaságát választhatják, például a foci, a kosárra dobás, tollas, tenisz. Ezen kívül az óvónők kreativitása szab csak határt a sokféle egyedi játéknak, eszköznek.

Mozgásfejlesztés a testnevelési foglalkozásokon és a mindennapi testnevelésen

A nagycsoportosok kötelező testnevelés foglalkozásait az Általános Iskola tornatermében tartjuk, mely a másik utcában található. Erre 1.5 órát-időkeretet kapott az óvoda. A mindennapi testnevelés a földszinti tágas aulában oldható meg.

Célja:

- a tervezett, szervezett irányított testnevelési játékokkal a mozgáskultúra fejlesztése,
- koordinált mozgás alakítása,
- téri tájékozódás, oldaliság kialakítása,
- kondicionális képességek (erő, állóképesség) fejlesztése,
- helyes testtartáshoz szükséges izom egyensúly kialakítása.

A testnevelési foglalkozások anyaga az atlétikai, torna, játékjellegű főgyakorlatokból tevődik össze.

Alapja Tóthszöllősyné „zöld” könyve, mely ötleteket ad a tematikára és módszertanra is.

A játékot és játékosságot alapvető eszközként értelmezzük és alkalmazzuk a testnevelésben. A játék egy foglalkozáson belül sokszor megjelenik, a feladattól függően hol, mint eszköz, hol, mint cél. A testnevelési foglalkozások során alkalmat teremtünk speciális gyakorlatok beiktatásával a testalkati deformitások megelőzésére is (lábboltozat-erősítés, gerinctorna).

A tevékenységek megszervezésénél fontos, hogy a fejlesztő feladatok természetesen illeszkedjenek a testnevelés anyagához. Tudjuk, hogy a gyermekeknek sok mindent meg lehet tanítani, de

fejlődésüket csak akkor segítjük, ha a megfelelő időben a megfelelő tevékenységeket végeztetjük velük.

A (2,5) **3-4 évesek** testnevelési anyaga nagyrészt a természetes mozgásokat tartalmazza. Ezért ennél a korosztálynál a nagymozgások fejlesztése kiemelt feladat. Például különböző járások, futások, csúszások, mászások talajon, szereken, tárgy alatt vagy szer fölött, szer megkerülésével.

Az egészséges személyiségfejlődéséhez hozzátartozik, hogy a gyermeknek önmagáról egyre pontosabb információi legyenek. A testnevelési foglalkozásokon, a legtermészetesebb módon ismerkedhet testrészeivel és azok funkcióival.

Ezért alkalmazhatók jól a **testséma fejlesztő programból** a következők:

- a testrészek ismeretét célzó gyakorlatok (például „Járjatok a sarkatokon!” „ütögessétek a talpatokat a földhöz!”)
- a tárgyakhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása (például „Álljatok a babzsák mögé!” „Hasaljatok a padra!”)
- test személyi zónájának alakítása (például „Emeljétek a babzsákot a fejetek fölé, vegyétek át a másik kezetekbe!”)

Ebben az életkorban külön nem tervezzük az észlelés fejlesztését, hiszen a nagymozgások végrehajtása közben spontán fejlődik.

4-5 éves korban a mozgásfejlesztésből már nagyobb szerepet kap **a tér mozgásos megismerése**. Ennek érdekében sok olyan gyakorlatot tervezünk, amikor különböző formákat mozognak be. Például futás, jelre sorakozás az óvodapedagógus előtt (az óvodapedagógus a helyzetét mindig változtatja) szökdelés padok körül, fák között hullámvonalban. Elhelyezkedés különböző szereken, formákban.

A mozgásfejlesztésnél ezen kívül előtérbe kerül:

- Az egyensúlyérzék fejlesztése, például különböző mozgások végzése emelt felületen, forgások, fordulatok, testhelyzet változtatások, futás közben megállások.
- Szem-kéz, szem-láb koordinációt fejlesztő gyakorlatok, például babzsák feldobása, elkapása, célba dobás, egyensúlyozó járás létra fokai között, célba ugrás.

A testséma fejlesztő programból kiemelt helyet kap az oldaliság tanítása. A kicsiknél még csak az „egyik-másik” megkülönböztetést használjuk. Itt már a „jobb-bal” kifejezéseket is, de a csuklójukon lévő jelhez igazodva. Például „Emeljétek fel a szalagos jobb kezeteiket!” A csukló megjelölése a kezességtől független. A pontos eligazodás miatt azonban fontos, hogy mindig ugyanarra az oldalra kerüljön a szalag. Az észlelés fejlesztése is megjelenik a 4-5 éveseknél, de még mindig nem kiemelt feladatként.

Az 5-6-7 éveseknél azonban az észlelés fejlesztése lesz a legcéltobb. Ebben az életkorban az alaklítás, formaállandóság fejlesztésére tervezhetünk sok gyakorlatot. Ezek közül egyes gyakorlatok csukott szemmel is végezhetőek. Például labdagurítás a test körül jobb illetve bal

kézze, csukott szemmel is. Körforma kialakítása szalaglengetéssel, karkörzéssel test előtt, test mellett, csukott szemmel is. **Új feladatként jelentkezik a finommotorika fejlesztése.** Ez nagyon lényeges fejlesztési terület, mivel a finommotoros koordináció az írás tanulásának elengedhetetlen feltétele. Testnevelési foglalkozáson ezt természetes módon a szerek különböző fogásmódjával, kisebb testrészekkel végzett mozgásokkal lehet fejleszteni. Nagyon jól használhatók erre a célra a különböző méretű labdák, botok, szalagok.

A foglalkozásokon lehetőség nyílik a keresztcsatornák fejlesztésére is. A bemutatott gyakorlatokat látják, hallják a tevékenység pontos megnevezését, és elvégzik a látott, hallott feladatokat.

Programunkban az óvodai testnevelés szerves része **a mindennapi frissítő torna is.** Ezt minden korcsoportban naponta legalább egyszer, 10-20 perces időtartammal szervezzük meg. E tevékenység napirendbe illesztését minden óvónő maga dönti el. Ha lehetőség van rá, megfelelő időben, ruházatban ezt is a szabadban, jó levegőn tartjuk.

Célja:

- hogy a gyermekek szívesen és örömmel vegyenek részt benne,
- igényné, majd szokássá válják a mindennapos mozgás,
- maguk is kezdeményezzenek mozgásos játékokat.

A mozgásfejlesztésből adódó óvónői feladatok

- A mozgás beépítése természetes módon s gyermekek tevékenységébe
- Mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása
- A gyermekek mozgáskedvének megőrzése, illetve szükség esetén felkeltése
- A mozgásos tevékenység pozitív megerősítése
- A baleset elkerülése érdekében a mozgástevékenység szabályainak kialakítása a gyermekekkel közösen, majd fokozott betartatása
- Mozgásos tevékenység lehetőségének biztosítása a csoportszobában és az udvaron
- A gyermekek életkorához és egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos tevékenységre inspiráló eszközök kiválasztása, folyamatos cseréje
- A testnevelés-foglalkozások anyagának összeállítása, figyelembe véve a csoport és az egyéni fejlettség aktuális állapotát, a testalkati deformitások megelőzésére speciális gyakorlatok beiktatása
- A játék, játékoság elsődlegességének tiszteletben tartása a foglalkozásokon
- Oldaliságot jelző csuklópánt használata
- Tiszta, jó levegő biztosítása
- Az atlétikai gyakorlatok lehetőség szerint az udvarra történő szervezése

- A tevékenységek irányításánál és értékelésénél differenciál, figyelembe veszi az egyéni fejlődési jellemzőket
- Szükség esetén a dajka segítségének igénybevétele (balesetek elkerülése)
- odafigyelés a gyermekek optimális terhelésére
- A testnevelés-foglalkozások szervezése elegendő időt hagy a gyakorlásra, illetve megadja a lehetőséget a tevékenységből való kilépésre, valamint kiküszöböli a várakozási időt
- A testnevelés-foglalkozások eszközeként, az anyagtól függően, kéziszer használata
- A napi tevékenységek részeként a mindennapos, 10-20 perces frissítő mozgás tervezése során elsődlegességet biztosít a mozgásos játékoknak

Sikerkritériumok

- Igényli a mindennapos mozgást.
- Mozgása harmonikus, összerendezett.
- Téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni.
- Magabiztosan (csuklószalag nélkül is) alkalmazza a jobb-bal kifejezéseket.
- Ismeri saját testét, testrészeit, képes meg is nevezni és beazonosítani.
- Fizikai erőnléte, állóképessége életkorának megfelelő.
- Kialakult a szem-kéz, szem-láb koordinációja.
- Fejlett az egyensúlyérzéke.
- A mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidézésére képes, vizuális memóriája korának megfelelően fejlett.
- Képes alkalmazkodni társaihoz, korához képest fejlett az önuralma, toleráns, együttműködő, segítőkész.
- Ismeri a csapatjáték szabályait.
- Egészséges versenyszellemmel képes küzdeni.

A játék

A játék fejlődése a fejlődés egészének tükré. A játék által követhetővé válik a fejlődés szenzomotoros, művelet előtti, műveleti szakaszainak minden lépése. A szakaszok ismeretén túl a játék teszi megfigyelhetővé azokat a minőségi ugrásokat, amelyek ugyan nem a szakaszok határai, hanem inkább egy bizonyos fejlődési folyamatosság lassú átmintázódásának elemei. **A mozgás a testséma és az én megismerése, a percepció, a gondolkodás, azon belül a fogalmi gondolkodás és a beszédfolyamatok, a kommunikáció fejlődése mind-mind a játékba ágyazódik.**

A játék mind a szocializációt, mind az értelmi fejlődést egyaránt tükrözi. Az egyszerű gyakorló, majd utánzó játéktól vezet a szimbolikus játékokon keresztül a szabályjátékok világába, de ez az út

csak elvi hierarchia, a gyakorlójáték soha nem hal el, a szimbolikus játékok nagy időszakában már megtalálhatóak az egyszerűbb szabályjátékok. Az egyidejűségben rejlik a játék színességének titka, lehet valami nagymozgásos, tűnhetne gyakorlónak, de ugyanakkor szimbolikus és szabály által vezérelt is egyszerre.

Az egyes játékfajták kiemelt személyiségformáló hatása:

- **Gyakorlójáték:** fejlődik nagymozgása, finommotorikája, mozgáskoordinációja, térészlelése, tapintásos észlelése, verbális készsége
- **Szimbolikus szerepjáték:** alakul szociális készsége, kommunikációja, erkölcsi, akarat tulajdonságai, kognitív képességei
- **Konstruáló játék:** alakul szem-kéz koordinációja, finommotorikája, térészlelés, alak- és formaállandósága, rész és egész viszonyának észlelése, képzelete, kreativitása, vizuális memóriája
- **Szabályjáték:** fejlődnek kognitív képességei, formálódnak akarat tulajdonságai, szocializációs készsége

A játék elválaszthatatlan a fejlődés egészétől, elválaszthatatlan a kognitív, az érzelmi, akarat, szociális, társas fejlődéstől. Elválaszthatatlan a mozgástól, a világtól és a tudat kialakulásától. Az én tudat, a kompetencia, az autonómia, kialakulása a másik nézőpontjának megértése, előre történő figyelembevétel, szociális hatékonyság (modellnyújtás, modellkövetés), a szociabilitás fejlődése formálja a gyermeki tudat szociokognitív, azaz értelmi és szociális összerendezettségét, önszabályozó, alkalmazkodó funkcióit.

A mi szemléletünkben az egészséges, harmonikusan fejlődő gyermekek esetében tehetséggondozást, az egyéni szintek kibontakoztatását, a kreatív önkifejezés fejlődésének lehetőségét támogatjuk, ehhez adunk érzelmi biztonságot, inger gazdag környezetet, és biztosítjuk a szabad játék és korai tanulás minden feltételét.

Az egyenlőtlen fejlődés, a mozgás, a percepció, a gondolkodás, a viselkedés részfunkciózavara, szindróma együtteseinek fennállásakor a plasztikus, fejlődőképes idegrendszer öngyógyító tendenciái erősítését támogatjuk. A feltételek kialakításával, a tevékenységek szervezésével, de elsősorban a gyermek saját aktív tevékenységén keresztül segítjük a fejlődést. Fejlődési hátrányaik megszüntetése a mi feladatunk, annál is inkább, mert a percepció és a gondolkodás összerendeződésének szenzitív időszaka az óvodáskorra tevődik, ennek kompenzációja, korrekciója kisiskoláskorban már a megkésetttség vagy az akadályozottság feloldásával való küzdelem.

A gyermek a játékban vérmérsékletének, aktuális ideglettani, érzelmi állapotának megfelelően választ tevékenységi formát, közeledik a játékok végtelen tárházának valamelyik, számára kedves eleméhez. A gyermek idegrendszere pontosan szabályozza, hogy miből mit, mennyit, újat-e vagy a biztonságot nyújtó ismert preferálja az adott pillanatban.

Programunk a játékot tekinti a tanulás elsődleges keretének. Ezért napirendünkben a folyamatosságot, rugalmasságot szem előtt tartva a párhuzamosan végezhető tevékenységekre

helyezzük a hangsúlyt, melynek jelentőségét a játékra fordított viszonylag hosszú, egybefüggő idő adja.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte, ösztönző magatartása, együttjátszása, tudatos jelenléte, ösztönző magatartása biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakoztatását.

A játék lehet a gyermek szabad játéka, és lehet az óvónő által kezdeményezett játék. Eltérés az óvónő szerepében található:

1. Szabad játék

amikor az óvónő biztosítja a gyermek számára az önállóságot, a szabadságot a

- a játéktevékenység kiválasztásában,
- játékeszközök megválasztásában,
- társak megválasztásában, gyermeki játékelgondolás megvalósulásában
- játszóhely megválasztásában és kialakításában.

A szabad játék folyamatosságának érdekében az óvónő hagyjon elegendő időt a játék befejezésére, az elmélyült játékot ne zavarja meg más tevékenység felkínálásával, és adjon lehetőséget a játék későbbi folytatására.

2. Kezdeményezett játék

Amikor az óvónő pedagógiai szándékkal teremt olyan helyzetet, melyben a gyermek egyéni érdeklődési körének, egyéni fejlettségének ismeretében ajánl fel játéktevékenységet. Ennek a **külső készítésnek** akkor van helye, ha **a gyermek érdekében** történik, mégpedig úgy, hogy azok elősegítik sajátos fejlődését, és találkoznak igényeivel.

- A gyermeknek itt is lehetősége van a játéktevékenység megválasztására, ezért tartsuk tiszteletben választását – jogában áll nem élni a felkínált játéklehetőséggel!
- Alkotó pedagógiai légkörben biztosítsuk az önállóságot és önmegvalósítást számára.
- A játék célja a gyermek képességeinek, kompetenciájának fejlesztése, figyelembe véve aktuális állapotát.

A játéktevékenység célja – óvónői szemmel:

- A tevékenységeken keresztül a gyermekek sokoldalú, harmonikus személyiségének kibontakoztatása, kompetenciáinak fejlesztése.
- Érzelmi, akarati tulajdonságainak alakítása.
- Szociális, társas viselkedésének, magatartásának formálása.

A játék támogatásából adódó óvónői feladatok

Feltételek biztosítása:

- Nyugodt, érzelmi biztonságot adó légkör megteremtése, és folyamatos fenntartása

- Inger gazdag, cselekvésre inspiráló, a gyermek kíváncsiságát felkeltő, esztétikus, harmóniát sugárzó környezet kialakítása
- A játékok a gyermekek által jól látható és elérhető helyen történő elhelyezése. Legyen áttekinthető a játékfajták lineáris fejlődési sora – függetlenül a korcsoporttól – legyen megtalálható, az alapjáték és tartozékai kerüljenek egy helyre, ügyeljen a játékok optimális mennyiségére.
- A barkácsolás, mintázás, rajzolás, festés, kézimunka, bábozás, dramatizálás eszközeinek sokszínű, szabadon választhatóságra lehetőséget adó elhelyezése
- A játéktér olyan mobilizálható kialakítása, hogy a gyermekek játékigényüknek megfelelően maguk is szabadon átrendezhessék
- A csoportszobában is használható mozgásos játék biztosítása
- Sokszínű tapasztalatszerzési lehetőség biztosítása, mely élményforrás lehet a gyermek számára
- A gyermekek ismeretében élményeket előhívó tárgyakról való gondoskodás
- A szülők szemléletformálása: ötletadás vásárláshoz

A játék támogatása:

- A gyermek játékválasztásának tiszteletben tartása
- Reflektív szemléletű jelenlét a játékban: a gyermekjáték fejlődésének nyomon követése, differenciált reagálás, egyéni bánásmód megvalósítása
- A gyermeki fejlődés folyamatosságának, illetve megtorpanásának észrevétele
- Az egyes gyermekek és játszócsoportok játékának támogatása (nem az életkornak megfelelő játék támogatása)
- Az új játék használatának megismertetése az érdeklődő gyermekekkel való együttjátás során
- A gyermek aktuális fejlődési szintjéhez igazított képességstruktúrák adekvát támogatása
- A kreatív önkifejezés fejlődésének segítése
- Modellértékű viselkedés, kongruens kommunikáció, úgy beszél és cselekszik, ahogy a gyermektől is elvárja
- A gyermekek kérdéseire való odafigyelés, egyéni fejlettségükhöz igazodó válaszadás
- Csak szükség esetén történő beavatkozás, a játéktevékenység zavarása nélkül
- Ha a szituáció úgy kívánja, és a gyermekek igénylik, maga is játszótársként vesz részt a játékban
- A játék fenntarthatósága érdekét szolgáló szabályrendszer a gyermekekkel együtt történő alakítása

- Az egészséges versenyszellem megalapozása
- A gyermekek közti érzelmi kötődések, kapcsolatok támogatása

Sikerkritériumok

- Örömmel, önfeledten játszik.
- Képes egyéni ötlet vagy élmény alapján építeni, konstruálni.
- Építmény lemásolására képes.
- Képes élményei eljátszására.
- Szívesen vállal szerepet.
- Betartja a társas viselkedés elemi szabályait.
- Szabályjáték során betartja a szabályokat, másokat is figyelmeztet a szabály betartására.
- Egészséges versenyszellemben tevékenykedik.
- Játékában elmélyült, kitartó.
- Problémahelyzetekben kreatív megoldásra törekszik.

6.2. Kultúraátadás

Kultúraátadás, mely a gyermek természetes megnyilvánulásaira építve tudatosan átörökíti, közvetíti az örök emberi értékeket. Komplexitását elsődlegesen a környezet megismerésén keresztül biztosítjuk. Ebben a folyamatban az óvodapedagógus **kiindulópontnak tekinti a természeti és társadalmi környezetből szerzett gyermeki tapasztalatokat**, hiszen a környezet a fejlődés forrása. Ezekre a tapasztalatokra építve, ezeket új élményekkel, ismeretekkel gyarapítva juttatja el a gyermeket egyéni és életkori fejlődési ütemét figyelembe véve magasabb szintre. A családdal való együttműködés során az óvodapedagógus figyelembe veszi, hogy különböző otthoni környezetből érkeznek óvodai környezetbe a gyermekek. Tekintettel van a családban kialakult kulturális, világnézeti, etnikai hagyományokra, figyelemmel kíséri és elősegíti ezek spontán gyermeki megnyilvánulásait, egymásra való hatását.

Verselés, mesélés

A magyar gyermekköltészet a népi, a dajkai hagyományok gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese, a vers ősi forrása az anyanyelvi nevelésnek, régi értékeket, hagyományokat, szokásokat közvetít a gyermeknek. Különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője, és feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat. A játékos mozgásokkal összekapcsolt mondókák, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak.

A közösen átélt örömök és élmények elszakíthatatlan szálakkal kötik össze az óvodapedagógust és a gyermekeket egymással és anyanyelvükkel. A mese és versmondás lényeges elemeit – testbeszéd, tekintettartás, verbális emlékezet – az óvodapedagógus személyes példáján keresztül sajátítja el és gyakorolja a gyermek.

Az anyanyelvi nevelésnek és a játéknak egyaránt szerves része a bábozás-dramatizálás, melyen keresztül tükröződnek a gyermekek irodalmi élményei, kiegészülve hangulatukkal, kreativitásukkal, fantáziájukkal. A gyermek kifejezheti, átélheti, eljátszhatja saját érzéseit, érzelmeit, ezáltal fejlődik személyisége. A bábozáshoz, dramatizáláshoz szükséges eszközöket, díszleteket, kiegészítőket saját maguk is elkészíthetik barkácsolás keretében, ezzel a játék örömét az önálló alkotás élményével fokozva.

Tapasztalataink szerint a családokban **túlburjányzott a televízió, számítógép, tablet, okos telefon, videojátékok** a játékot és mesélést helyettesítő szerepe. A médiumok által közvetített műsorok válogatás nélkül kerülnek a gyermekek elé, ezzel fokozva feszültségüket, félelmüket, agresszivitásukat, és sok esetben helytelen mintát adnak. Ezért rendkívül fontosnak tartjuk a szülők szemléletének formálását a semmivel nem helyettesíthető bensőséges kapcsolatot feltételező és alakító mesélés iránt. Folyamatosan ajánlunk népi, klasszikus és kortárs irodalmi műveket, melyből magunk is szívesen válogatunk.

Célunk:

- A nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, mondatszerkesztéssel a **biztonságos önkifejezés megalapozása**
- A korosztálynak megfelelő irodalmi élmények nyújtásával **az irodalmi érdeklődés felkeltése**
- **A magyar kultúra értékeinek átörökítése**
- **Interkulturális nevelés**
- **A szülők nevelés szemléletének formálása**

Javasolt tartalom:

(2,5)3-4 évesek	Mondókák, mondókamesék, formulamesék, állatmesék, történetek, rövidke versek; ismerkedés a képes-mesés könyvekkel
4-5 évesek	Mondóka, hangutánzó mese, párbeszédese mese, láncmese, egyszerűbb szószerkezetű tündérmese, történetek, versek
5-6-7 évesek	Kiszámolók, felelgetők, versek, állatmesék, tréfás mesék, több szálon futó tündérmesék, folytatásos mesék

A napi tevékenység során az óvónő többször is mondhat – a helyzethez illő – mondókát, rövid verset, mesét, kitalált történetet. A főleg (2,5) 3-4 éves korban nagy jelentőségű testi kapcsolat iránti gyermeki igény kielégítésén túl a simogatók, tapsoltatók, lovagoltatók ritmusa, lüktetése, egyszerű szövege nyugtatóan hat a gyermekekre. Az óvodapedagógus közvetítsen a gyermekeknek a

természeti környezetet megjelenítő irodalmi alkotásokat (mese, vers, elbeszélés). Teremtsen alkalmat arra, hogy a gyermekek eljátsszák, elmondják, elbábozzák kedvelt meséiket, de adjon lehetőséget az általuk kitalált történetek elmondására is, vagy a már ismertek másfajta cselekményszövésre, befejezésére is.

A mese-, verstevékenységgel kapcsolatos óvónői feladatok

- Változatos irodalmi élmények közvetítése
- Életkornak és egyéni érdeklődésnek megfelelő irodalmi anyag választása
- Elsősorban a magyar népi, illetve műalkotásokból választás, ezen túl a mai kortárs irodalmi művekből és a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeiből
- Az irodalmi élmény befogadásához szükséges „szertartás” kialakítása
- Mobilizálható mesekuckó kialakítása
- Az irodalmi anyag kifejező közvetítése a gyermekek részére
- A gyermekek motiválása az irodalmi élmény befogadására
- Gyakran bábozik, dramatizálás
- Kiegészítő bábeszközöket barkácsol
- A gyermekek mese- és versalkotására ösztönöz
- Képeskönyvek elérhetőségének biztosítása
- A könyvek használatának, megbecsülésének alakítása
- Könyvtárlátogatás szervezése
- Színházlátogatás szervezése
- A mesélés szerepének megismertetése szülői körben
- Irodalmi művek ajánlása a szülőknek

Sikerkritériumok

- Örömmel várja a mesélést.
- Mesekezdeményezéseken szívesen vesz részt.
- Képes kitartóan figyelni.
- Emlékezetében megtartja az egyszerűbb mesefordulatokat.
- Képes a folytatásos mese szálait felidézni, epizódjait összekötni.
- Szívesen nézeget képeskönyveket.
- A képeskönyveket megbecsüli, vigyáz épségére.

- Szívesen mond verset.
- Szereti a mondókákat.
- Képes történeteket elmondani.
- Képes meséket, történeteket alkotni.
- Elkezdett történetet fantáziája segítségével folytatni tud.
- Ismeri a színházi magatartás alapvető szabályait.
- Nő a szülői mesélés gyakorisága.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zenei nevelésnek a gyermeki lét egészét át kell hatnia. A zenei anyanyelv alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakorlásával. A magyar zenei nevelés szilárd alapja a közös ének, mely hordozza és gazdagítja az anyanyelvi örökséget. A zenei képességfejlesztési anyag feldolgozása a népi gyermekjátékok, gyermekdalok és igényesen válogatott kortárs művészeti alkotásokból tevődik össze. Fontos a zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan, hogy gyermekeink örömmel, érzelmi gazdagsággal, felszabadultan énekeljenek.

Óvodánk testülete - e program mellékleteként - tovább használja a „Diósjenő néphagyományai az óvodában” című fejezetet, ami nem került módosításra.

A tevékenységek megvalósítása során lehetőséget adunk a néptánc, népi játékok megismerésére is.

Célja:

- A zene iránti érdeklődés felkeltése, befogadására való képesség megalapozása.
- Az éneklés, zenélés váljon a gyermek mindennapos tevékenységének részévé a felnőtt minta spontán utánzásával.
- A gyermekek zenei anyanyelvének, ritmusérzékének, éneklési készségének, harmonikus, szép mozgásának fejlesztése.
- A szülőföld értékeinek átörökítése a népzene, néptánc, a népdal, a népszokások és a népi hangszerek megismertetése által.

A zenei nevelésből adódó óvónői feladatok

- Igényes zenei kultúrát képviselő dalok, dalos játékok, mondókák kiválogatása, ezek összeállítása és az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelően.

(2,5) 3-4 évesek	<ul style="list-style-type: none"> • A dalok hangterjedelme ne lépje túl a tiszta kvint távolságot, lehetőleg egyszerű negyed és páros nyolcad ritmusok váltakozásával.
------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> • A játékok elsősorban kétszemélyes (óvónő gyerekekkel) jellegűek, illetve egyszerű utánzó mozgással kísért megszemélyesítő szerepjátékok legyenek. • 6-8 mondóka, ölbeli játékok, 10-15 énekes játék, 1-2 műdal
4-5 évesek	<ul style="list-style-type: none"> • A dalok hangterjedelme ne lépje túl a nagy hatod távolságot, hangkészletében lehetőleg ne legyen fél hang. • A negyed és páros nyolcad mellett a negyed szünet és szinkópa is előfordulhat. • A játékok csoportos jellegűek: körjáték, szerepcserélő, sorgyarapító, párválasztó. • 4-5 új mondóka, 12-15 énekes játék, 2-3 műdal.
5-6-7 évesek	<ul style="list-style-type: none"> • A dalok hangterjedelme változatlanul nagy hatod távolságban mozogjon, de hangkészletében már megjelenhet félhang is (fá és ti). A negyed és nyolcad mellett megjelenhet a tizenhatod is. • Ismerjenek meg újabb játékformákat: kapus, hidas, sor és ügyességi, esztétikus mozgást igénylő párjátékok. • 4-7 új mondóka, 15-18 új énekes játék, 3-4 alkalomhoz illő műdal.

- A migráns gyermekek hazájának kulturális értékeit is figyelembe vevő dal- és zenei anyag választás.
- Az óvodában is játszható énekes népszokások válogatása: szüreti mulatság, Lucázás, pásztorjáték, farsang, kiszézés, pünkösdlő, lakodalmas.
- Ritmusérzék fejlesztése, éneklési készség és a harmonikus, szép mozgás alakítása.
- A gyerekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei készségfejlesztő játékokkal.
- Igényes hangszerjátékkal és zene kiválasztásával a zenei fogékonyság megalapozása.
- Friss levegő biztosítása.
- A kör és egyéb mozgásos játékokhoz elegendő hely kialakítása.
- A játékok hangulatának megteremtéséhez változatos, esztétikus, motiváló hatású, élményt előhívó eszközök biztosítása.
- Az óvónő örömmel vesz részt a közös éneklésben, énekes játékban, maga is élvezzi a tevékenységet.

Óvónői feladatok korcsoportonként, a **hallás- és ritmusérzék fejlesztése** terén:

	<ul style="list-style-type: none"> • Fejleszti hallásukat magas-mély reláció, halk-hangos
--	--

<p>(2,5)3-4 évesek csoportjában</p>	<p>különbségének felismertetésével</p> <ul style="list-style-type: none"> • Motívum visszhang, egyszerű dallammotívumok visszaénekeltetésével. • Hangszerek hangjának, eltérő zörejangok felismertetése és megkülönböztetése. • Fejleszti ritmusérzéküket az egyenletes lüktetés, tempókülönbségek (gyors-lassú) érzékeltetésével, játékos mozdulatokkal • Egyszerűbb táncmozdulatok utánzásos elsajátíttatása. • Ütőhangszerek, egyszerűbb ritmushangszerek használatának bemutatása és gyakoroltatása. • Ritmusmotívumok – egyszerű beszélt és énekelt - visszatapsoltatása
<p>4-5 évesek csoportjában</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Fejleszti hallásukat az oktáv és kvint távolságok érzékeltetésével. • Halk-hangos megkülönböztetésével, beszéd, ének és taps formájában. • Zenei emlékezetüket dallamfelismeréssel, dallambújtatással fejleszti. • Finomabb zörejek, egymás hangjának és a természet hangjainak felismertetése. • Az egyenletes járás és tapsolás összhangjának megteremtésével fejleszti ritmusérzéküket. • Gyors-lassú tempótartás képességének alakítása beszéd, ének és mozgáson keresztül. • Táncos jellegű mozdulatok alakítása. • Ritmushangszerek használatával a szem-kéz koordináció és a finommozgás alakítása. • Ritmus és dallam motívum visszatapsoltatása és visszaénekeltetése. • Dallamfordulatok kitalálására ösztönzés.
<p>5-6-7(8) évesek csoportjában</p> <p>5-6-7 évesek csoportjában</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Fejleszti hallásukat a magas-mély dallam vonalának térbeli érzékeltetésével. • Gyors- lassú és a halk-hangos fogalompárok együtt gyakoroltatása. • Dallambújtatás gyakoroltatása hosszabb és rövidebb egységekkel. • Motívum visszaénekeltetése kitalált szöveggel csoportosan és egyénileg. • Sokféle zörejek és zenei hangok felismertetése, kis eltérések, irányok, távolságok, közeledések, távolodások függvényében. • Fejleszti ritmusérzéküket az egyenletes lüktetés és ritmus megkülönböztetésével és összekapcsolásával. • Dallam felismertetése a dal ritmusáról. • Gyors és lassú tempó tartatása mérőegységnek megfelelően, negyed, nyolcad lépéssel.

- Esztétikus, együtemű mozgás fejlesztése, változatos térformák alakítása, játékos táncmozdulatok gyakoroltatása.
- Tánc közben a zene ritmusának, lüktetésének átvételére motivál.
- Törekszik arra, hogy táncban a párok összehangoltan, és a több pár egymáshoz igazodjon.
- Változatos ütőhangszerek használatával a dalok ritmusához alkalmazkodás képességének fejlesztése.
- Dallammotívumok hangsúlyainak kiemeltetése tapssal, járással, játékos mozdulatokkal.
- Ösztönzi saját szövegű dallam kitalálására, zenei kérdés-felelet játéokra.

Sikerkritériumok

- Örömmel, szívesen játszik dalos játékokat.
- Bátran énekel, akár egyedül is.
- Korához képest tisztán énekel.
- Zenei érzékenysége, fogékonysága életkorának megfelelő.
- Megkülönbözteti a zenei fogalom párokat: halk-hangos, gyors-lassú...
- Mozgása esztétikus, ritmust követő.
- Auditív észlelése, megfigyelése, emlékezete és intermodalitása fejlett.
- Szívesen hallgat zenét.
- Képes érzékeltetni az egyenletes lüktetést.
- Felismeri néhány hangszer hangját.
- Maga is képes egyszerűbb hangszerek használatára (dob, cintányér, triangulum).
- Ismeri a népszokásokhoz kapcsolódó dalokat, dalos játékokat, rigmusokat.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. A gyermekek ábrázolótevékenysége a vizuális nevelési lehetőségek legfontosabbika, mégis csak egyik, meglehetősen szűk dimenziója, hiszen a vizuális nevelés az óvodai nevelés egészét áthatja. **Az ábrázolótevékenység a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi**

lehetővé a gyermek számára. Törekedni kell a gyermeki tehetségek bátorítására.

Célunk:

- A gyermekek élmény-és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezéséhez a lehetőségek biztosítása
- Esztétikai érzékük, szép iránti fogékonyságuk alakítása
- A festéssel a csuklómozgás lazítása.
- A helyes ceruzafogás elsajátíttatása

A vizuális nevelésből adódó óvónői feladatok

- Megfelelő helyet, időt és eszközt biztosít a gyermekek számára.
- Az ábrázolás eszközeit a gyermekek által elérhető helyen tartja.
- Az óvodapedagógus lehetőséget biztosít a szabad alkotásra, a kreatív önkifejezésre.
- Megtanítja az ábrázolótevékenységgel kapcsolatos higiéniai szokásokat: hosszú ujjú ruha feltűrése, védőkötény használata, kézmosás, védő aszalterítő.
- A higiéniai szokások betartását figyelemmel kíséri.
- A (2,5) 3-4 évesekkel megkedveltetni a rajzolás, festés alapjait, a mintázás alaptechnikáit, nyomdázást, tépést, ragasztást.
- A 4-5 éves gyermekek körében formálja a képalkotást, megismerteti a vágás, hajtogatás, egyszerűbb fonás, varrás és gyöngyfűzés alapjait.
- Az 5-6-7 éves gyermekeknél a képalkotás különböző, változatos technikákkal történő készítését erősíti (például mozaik, kollázs, nyomatok), és megismerteti a szövés technikáját.
- A gyermekeket rácsodálkoztatja a szépre, esztétikusra.
- A gyermekek által létrehozott alkotást pozitívan értékeli, elfogadja.
- Ösztönzi a gyermekeket a színek széles skálájának használatára.
- Az alkotókedvet ötleteivel, javaslataival, egy-egy inspiráló eszközzel segíti.
- Az 5-6-7 éves gyermeknek saját eszközt és gyűjtődossziét biztosít.
- A váratlan eseményeken alapuló ábrázolási kedvet rugalmasan kezeli.
- Az udvaron is megteremti a lehetőséget az alkotásra.
- Támogatja a gyermekek kezdeményezését csoportos alkotásra.
- Balkezes gyermeket nem erőltet jobb kézzel való munkálkodásra.
- Az ábrázolás során különösen figyel a diszgráfia tüneteire, észlelésekor jelzéssel él az óvodavezető felé.
- Nagy odafigyelést tanúsít a helyes ceruzafogás iránt, szükség esetén 3 oldalú ceruzafogót ad

a gyermekeknek.

- Mintázáshoz többféle anyagot használ (nedves homok, gyurma, anyag).
- A mintázási kedvet különböző természetes anyagokkal, kiegészítőkkal növeli (termések, magvak, fűszerek, szárított és préselt növények).
- A csoportszobába, öltöző, folyosó esztétikumának alakítása során formálja a gyermekek, (szülők) ízlését, környezettudatos szemléletét.

Sikerkritériumok

- Bátran, szívesen használja az ábrázolás eszközeit.
- Élményeit képes megjeleníteni.
- Szem-kéz mozgása összerendezett.
- Helyesen fogja és használja a ceruzát, ecsetet, ollót.
- Ismeri a különböző technikákat, azokat képes alkalmazni.
- Ismeri az alapszíneket, azokat bátran használja.
- Megfelelő a finommotoros képessége, nem görcsös, biztos a vonalvezetése.
- Vizuális észlelése, megfigyelése, emlékezete, intermodalitása korának megfelelő.
- Szívesen alkot közösen a többi gyermekkel, ötletet, javaslatot saját döntése alapján mérlegel.
- Ábrázolása során kitartó, akár több napon át is képes munkálkodni.
- Alkotás közben ügyel környezetére és saját maga, munkája tisztaságára.
- Szereti maga körül a harmóniát, a szépet, szívesen díszíti a környezetét.
- Térlátása korának megfelelő.
- Képes rácsodálkozni a szépre, esztétikus látványra, képes esztétikai véleményt alkotni.
- Ismer 2-3 műalkotást, jellegzetes épületet, hidat.
- Vonalvezetése balról jobbra halad.

A külső világ tevékeny megismerése

A külső világon, környezetben értjük egyrészt a **külső természeti környezetet** (természet, víz, levegő, talaj, növények, állatok), másrészt a **külső, ember alkotta, épített környezetet** (épületek, a tárgykultúra, műemlékvédelem, a téralkotás, az eszközök és anyagok ökológiája, környezetbarát szokások, hulladékkezelés, vásárlás és árucikkek, az emberi kapcsolatok, a városi környezet).

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetbe való életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek.

Megismeri a szülőföld az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét. Hagyományok által őrizhetjük meg a tudást, tapasztalatot, melyet elődeink felhalmoztak.

Tisztában vagyunk vele, hogy a nevelés nem megy egyik napról a másikra, tudjuk, hogy a szóbeli közlés a környezet alakításában nem lehet elsődleges, nem lesz belőle szokás, életforma. Életformára, környezettudatos, természetbarát életformára pedig magával a mindennapi élettel tudunk nevelni. A közvetlen élményeken alapuló tevékenység hatására fejlődik majd a gyermekek érzékenysége, és alapozódik meg a természettel együtt élni tudó és természetet védő ember szokása. Ha mindehhez hozzájárul az óvodapedagógus érdeklődése, lelkesedése, empátiás készsége továbbá az őt körülvevő felnőttek pozitív példája, biztos, hogy gyermekeink megszeretik környezetüket, ragaszkodnak ahhoz, lehetőségeikhez képest védik, és megfelelő ismeretekkel rendelkezve eligazodnak benne.

Tekintettel arra, hogy csodálatos természeti környezetben, a Börzsöny lábánál, a Duna-Ipoly Nemzeti Park mellett, egy közel 3000 fős településen élünk, testületünk a Komplex Prevenációs Óvodai Program tartalmát kiegészítette helyi sajátosságokkal. Ezáltal egyedi arculatot kívántunk óvodánkban kialakítani.

Helyi programunk kidolgozásánál figyelembe vettük Diósjenő természet és tájvédelem területeit, lehetőségeit. Számba vettük azokat a lehetőségeket, amelyek megvalósíthatók óvodánkban. Így egy különálló fejezettel bővítettük helyi programunkat, a „Természet és tájvédelem Diósjenőn” című fejezettel.

A külső világ tevékeny megismerésének témaköreit mindig az aktuális évszakok, napszakok, események, ünnepek határozzák meg. Nevelésünk során alkalmazkodunk a gyermek életkori sajátosságaihoz és egyéni fejlettségéhez, a megvalósítás az apró történéseken keresztül érvényesül.

Célunk:

- A természeti és épített környezet megismertetésével sokszínű tapasztalathoz juttatás, készségek, képességek alakítása
- A természetet szerető, védő, óvó emberi értékek alakítása, környezettudatos magatartás megalapozása, alakítása.
- Megismertetni a gyermekekkel lakóhelyük sajátos környezetét, élővilágát.
- Olyan ismeretek közvetítése, amely megalapozza a gyermek helyismeretét, elmélyíti hazaszeretetét, lokálpatriotizmusát.

A külső világ tevékeny megismertetéséből adódó óvónői feladatok

- Az új ismereteket a gyermekek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára, érzelmeire, megismerési vágyára építi, illetve élményeikre, tapasztalataikra támaszkodik.
- A meglévő ismereteket elmélyíti, rendszerezi.
- Változatos tevékenységeket biztosít felfedezésre, megfigyelésre, megismerésre.

- Témaválasztásánál figyelembe veszi a lakóhely, a környezet sajátosságait.
- Módszereit, eszközeit a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazítja: megfigyelés, játékos tevékenységek, szenzitív játékok, gondolkodtató kérdésekkel problémahelyzet előidézése, kísérletezés, vizsgálat.
- Ünnepek és hagyományörzés formájában közvetíti a helyi és az egyetemes nemzeti kultúra értékeit, hagyományait.
- Megtanítja felfedezni a környezet szépségét, harmóniáját.
- Meglátatja az összefüggéseket és az ok-okozati viszonyokat.
- A környezet és természet romlásának, pusztulásának példáit is megmutatja.
- Megismerteti a környezetvédelem alapjait: a föld, a levegő, a víz, a növény-és állatvilág, valamint a tájvédelem meghatározó szerepét.
- Környezetbarát szokások megalapozása, például takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral, illetve a hulladékkezelés, szelektálás.
- Biztosítja az ismeretek sokszínű gyakorlását, alkalmazását.
- A csoportszobában élő természetsarkot alakít ki, ahol mindig csirázik, hajt, zöldell valamilyen növény.
- Az udvaron lehetőséget biztosít a kertgondozásra, ehhez megteremti a feltételeket.
- Növények, állatok fejlődéséről, gondozásáról, hasznáról ismereteket nyújt.
- Terepgyakorlatokat szervez, ahol a természettudományos ismeretek mellett az élővilág, az életközösségek megismertetésére motivál, észreveteti a legapróbb növényt, rovar, meghallatja a madarak hangját, más állatok neszeit.
- A terepgyakorlatokon, kirándulásokon természeti kincsek gyűjtésére motivál (lehullott termések, levelek, magok, tollak, fakérgék, kavicsok, stb...)
- Az óvoda közvetlen környékére sétákat szervez, megismerteti a helyet, ahol az óvoda található, a helyet, ahol élnek.
- Elemi közlekedési szabályokat gyakoroltat, közlekedési eszközökkel ismerteti meg a gyermekeket.
- Elősegíti a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárskapcsolatokban és a környezet alakításában.

Sikerkritériumok

- Tudja, hol lakik, mi a pontos lakcíme.
- Tudja saját és szülei nevét.
- Ismeri szülei foglalkozását.

- Tudja óvodája nevét.
- Különbséget tud tenni az évszakok között.
- Ismer a növény- és állatvilág gyűjtőfogalmához tartozó pár növényt és állatot.
- Ismeri a növényápolás és állatgondozás egyszerűbb feladatait.
- Szívesen ápolja a növényeket, gondozza az állatokat.
- Ismeri és betartja az elemi közlekedési szabályokat.
- Felismeri a közlekedési eszközöket.
- Kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Szívesen vesz részt terepgyakorlaton, kiránduláson, sétákon, kiállításokon, rendezvényeken.

A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése

Matematikai fogalmakkal a mindennapi életében állandóan találkozik a kisgyermek, így szinte természetes módon ismerkedik meg velük. A matematikai kifejezések először passzív szókinccsé válnak, később azonban egy részük beépül beszédükbe.

Célunk:

- a minket körülölelő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztaltatása
- a matematikai érdeklődés felkeltése
- a logikus gondolkodás megalapozása.

A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismertetéséből adódó óvónői feladatok

- A játék során adódó spontán matematikai helyzetek kihasználása.
- Logikai és matematikai szabályjátékok megismertetése, alkalmazása.
- Matematikai fogalmak, kifejezések, összefüggések megismertetése, megtapasztaltatása.
- Matematika iránti érdeklődés felkeltése.
- Érdekes, a gyermekek kíváncsiságára építő problémahelyzetek teremtése.
- A gondolatok, a probléma megfogalmazás, a pontos, egyértelmű, a gyermekek számára érthető közvetítése.
- Matematikai tartalmú játék kezdeményezése során a gyermekek egyéni fejlettségének, képességeinek figyelembevétele.

- A gyermekek egyéni feladatmegoldásának meghallgatása, a sajátos logika elfogadása.
- Szükség esetén rávezető kérdésekkel segítés.
- A gyermeki tevékenység változatos formájának biztosítása: egyéni, páros, mikrocsoportos szervezéssel.
- Mozgásos feladatnál a testrészek megnevezése, a velük végzett cselekvés elmondása.
- Matematikai osztályozás, halmazokkal végzett feladatoknál a matematikai ítéletek megnevezése.
- A térbeli viszonyok, az irányok és helyzetek pontos megnevezése.

Matematikai képességek kialakítását segítő tevékenységek

1. A számfogalom előkészítése, megalapozása

- Mennyiségek összemérése hosszúság, magasság, szélesség, vastagság, bőség, tömeg, úrtartalom szerint.
- Halmazok összemérése, elemek párosítása. A válogatások során nyíljon mód párosításra, számlálásra, a több, kevesebb, ugyanannyi érzékeltetésére, gyakorlására.
- Fedezzék fel a rész-egész viszonyát a válogatások, mennyiségek bontása során.
- Játékos szituációban számoljanak, bontsanak, mennyiségfogalmuk egyéni fejlettségől függően a 6-10-ig számkörben mozogjon.
- Sorba rendezett elemek helye a sorban, sorszámok megértése.
- Mérések különböző egységekkel, hosszúság, terület, tömeg, úrtartalom.

2. Tapasztalatszerzés a geometria körében.

- Szerezzenek tapasztalatokat a gömbölyű és szögletes formákról, érzékeljék ezt testükön, tárgyakon.
- Építsenek szabadon és másolással különféle elemekből.
- Alkossanak síkban és szabadon, szerezzenek tapasztalatokat síkmértani formákról, fedezzék fel a rész egész viszonyát.
- Használják a logikai játékot, építsenek vele, fedjenek le felületeket.

3. Tájékozódás a térben és síkban

- Irányok azonosítása, megkülönböztetése.
- Játékok során figyeljék meg ezeket tükörben, fedezzék fel a tükörkép, szimmetria érdekességét, játszanak sokat a tükörrel.
- Próbáljanak meg tájékozódni a labirintusokban is.

- Fedezzék fel, hogy a sorozatok olyan rendszerek, amelyek életükben is felfedezhetők. Hozzanak létre változatos sorozatokat játékokban színekkel, hangokkal, mozgással, formákkal.

Sikerkritériumok

- Logikus gondolkodása, logikai következtetései életkorának megfelel.
- Problémamegoldó készsége jó.
- Számfogalma 10-es körben mozog.
- Képes halmazokat összehasonlítani, tulajdonság szerint szétválogatni.
- Helyesen értelmezi és használja az összehasonlítás megítélésének fogalmait: hosszabb-rövidebb, kisebb-nagyobb, több-kevesebb...
- Ismeri az irányokat, és helyesen értelmezi feladatvégzése során: jobbra-balra, előre-hátra, lent-fent...
- Helyesen használja a névutókat.
- Felismeri a sorba rendezés logikáját, azt képes jól folytatni, legalább 3 elemszámmal.
- Az alapvető formákat felismeri, azonosítja: kör, négyzet, téglalap, háromszög.
- Képes részekből az egészet kirakni.
- Ismeri az alapvető mértani testeket, azokat képes felismerni és megnevezni (kocka, gömb, téglatest).
- Van tapasztalata a tükörképről, szimmetriáról.
- Azonosságokat, különbségeket képes felismerni és megfogalmazni.

Munka jellegű tevékenységek

A játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka jellegű tevékenység a szociális és kognitív készségek, képességek, attitűdök és kompetenciák fejlesztésének egyik lényeges színtere. A munka nem csak a gyermekre gyakorolhatást, hanem azzal kölcsönhatásban környezetére is, azt formálja, átalakítja tevékenysége során.

Célunk:

A munkavégzéshez szükséges készségek, képességek, kompetenciák alakítása

- Kognitív: pontosan értsék meg, mit várunk el tőlük, sajátítsák el az eszközök célszerű használatát, alakuljon ki összpontosítási képességük, munkaszervezési készségük.
- Érzelmi-akarati: alakuljon ki önállóságuk, önértékelésük, önbizalmuk, kitartásuk.

- Szociális-társas: alakuljon ki felelősségérzetük, feladattudatuk.

A munka jellegéből adódó óvónői feladatok

- Nyugodt, bizalmon alapuló, szeretetteljes légkör kialakítása
- Megfelelő eszközök (célszerűség, méret, anyag) és azok hozzáférhetőségének biztosítása
- Elegendő munkalehetőség szervezése
- Megfelelő hely és elegendő idő biztosítása a munka elvégzésére a folyamatosság érdekében
- A munkafajták és azok mennyiségének fokozatos bevezetése
- A differenciálás elvének érvényesítése a feladatadáskor
- Kerti munkák szervezése, közben a növények növekedésének, fejlődésének, a fejlődésükhöz szükséges feltételek megteremtésének megfigyeltetése
- Növények gondozásának megismertetése, alkalmazására motiválás: öntözés, leveleinek permetezése, átültetés, szaporítás, csíráztatás, hajtás
- Állatokról való gondoskodás megismertetése, alakítása: etetés, tisztántartás, gondoskodás a megfelelő életfeltételekről
- A munka értékelése legyen folyamatos, konkrét, reális, a gyermekhez mérten fejlesztő hatású
- A munka jellegű feladatokat elsősorban jutalomból adja (nem büntetésként!)

Sikerkritériumok

- A testápolással kapcsolatos munkafolyamatokat önállóan, szükség szerint elvégzik.
- Étkezésnél helyesen használják az evőeszközöket, szalvétát.
- Öltözködésnél önállóak, tudnak gombolni, próbálkoznak a megkötéssel.
- Az önkiszolgáló tevékenységekre fordított idő fejlettségük növekedésével arányosan csökken.

Alkalom szerinti munkák:

- Pontosan megértik, mit várunk el tőlük, és azt önállóan teljesítik.
- Bonyolultabb feladatot is örömmel végeznek el, és annak szervezésében is önállóak.
- Időnként olyan megbízatásoknak is eleget tesznek, amelyek otthoni előkészületeket igényelnek.

Közösségi munkák:

- A közösségért végzett munkák vállalásánál megjelenik helyes önértékelésük, önbizalmuk.
- Naposi feladatokat önállóan, pontosan végzik.
- Terítésnél ügyelnek az eszközök esztétikus elhelyezésére is.

- Felelősi munkákat szívesen vállalnak (például mosdó, öltöző, élősarok), és önállóan teljesítik.
- A környezet rendjének megőrzésére ügyelnek, segítenek annak tisztán tartásában.
- Vigyáznak játékaikra, és rendben tartják azokat.
- Munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi.

A környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák:

- A szemetet szelektíven helyezik el az adott gyűjtőkben.
- Szívesen segítenek a falevelek összegyűjtésében, komposztálásában.
- A virágokat nem tépik le, hagyják az eredeti helyükön, eredeti szépségükben.
- Szívesen ápolják a növényeket csoportszobában, udvaron egyaránt.
- Télen gondoskodnak a madáretetésről.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Értelmezésünk szerint a tanulás egyenlő a tapasztalatszerzéssel, mely a pszichikus képességstruktúrákon keresztül sok-sok mozgással és játékkal alakítható. Fontosnak tartjuk az ismeretek átadását, bővítését, de nem a mennyiséget tartjuk fontosnak, hanem a tanuláshoz szükséges alapkészségek, képességek, kulcskompetenciák fejlesztését.

Célunk:

- Az alap-kultúrtechnikák elsajátításához szükséges készségek, képességek fejlesztése.
- Az ismeretek adekvát alkalmazására, felhasználására felkészítés, a gyermekek kompetenciáinak alakítása.
- Az ismeretlen iránti érdeklődési kedv fenntartása, a tanulni vágyás megalapozása.

A tanulási tevékenységből adódó óvónői feladatok

- A gyermekek tevékenységi, megismerési vágyának kielégítése.
- Változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása.
- Szokások alakítása utánzások mintá- és modellkövetéses magatartással és viselkedéssel.
- Spontán játékos tapasztalatszerzés.
- Játékos cselekvéses tanulás.
- A gyermeki kérdésekre épülő ismeretátadás lehetőségének kiaknázása.
- Tervezett játékokkal és tevékenységekkel felkészülés a mindennapos feladatokra.

- Gyakorlati problémamegoldásra ösztönző helyzetek megteremtése.
- Az egyéni fejlődési, érési ütem figyelembe vétele a tevékenység felkínálása során.
- Személyre szabottan, pozitív értékeléssel segíteni a gyermek személyiségének kibontakozását.
- A kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekek felismerése és fejlesztése. A tehetségígéretes gyermekek jellemző megnyilvánulása:
  - Intellektuális képességekben (szókincse, emlékezete, gondolkodása, kreativitása)
  - Speciális képességekben (zenei, ábrázoló, matematikai, pszichomotoros, szociális)
  - Viselkedési jegyekben (intenzív érdeklődés, erős akarat, energikusság, érzékenység)
- A fejlesztést célzó pedagógusi feladatok:
  - A tehetség és megjelenési formájának felismerése
  - A gyermek segítése a továbbfejlődésben
  - Speciális szükségleteinek kielégítése
  - Intellektusuk és kreativitásuk ösztönzése
  - A szülő segítése gyermeke nevelésében
- Részképesség-lemaradás, illetve egyéb potenciális tanulási zavar időbeni kiszűrése, jelzés az óvodavezetőnek, majd a megfelelő szakembernek.

Sikerkritériumok

- A gyermekek érdeklődnek és bátran kérdeznek.
- Szívesen vesznek részt a tervezett, szervezett, kezdeményezett, irányított játékokban, tevékenységekben.
- A tanuláshoz szükséges kompetenciáik koruknak megfelelően fejlettek
- A részképesség- és tanulási zavaros gyermekek időben megfelelő szakemberhez kerülnek.
- A tehetséges gyermekek is megtalálják a kiemelkedő képességüknek megfelelő tevékenységet.

7. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

7.1 A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén lassan óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

7.2 Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához.

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél

- az önkéntelen bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartama, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek

Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtaikat alkot; tisztán ejti a magán és mássalhangzókat; végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,

Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat;

8. Az óvoda gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenysége

Az óvodapedagógus alapvető feladata, hogy maximálisan biztosítsa alapvető szükségletét, az érzelmi biztonságot. Úgy szervezi az óvodai környezetet – személyi és tárgyi feltételrendszer-, hogy az hatásrendszerével elősegítse minden gyermek számára az optimális fejlődési folyamatot. Az általános elvárások közül – tolerancia, nyitottság, elfogadó, segítő, támogató attitűd, szeretetteljesség, következetesség – kiemelten fontos, hogy az óvodapedagógus nevelő-fejlesztő munkája során mindig vegye figyelembe a gyermekek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, **segítse tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában.**

Migráns gyermekeinek nevelése során biztosítjuk az **önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését**, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.

Célunk:

- A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése, gyermeki és emberi jogainak érvényesítése
- Hátránykompenzációval az esélyegyenlőség biztosítása az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára

Hátrányos helyzetű gyermek: az, akinek családi körülményei, szociális helyzete miatt rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző megállapította.

Halmozottan hátrányos helyzetű gyermek: a hátrányos helyzetű gyermekek közül halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben szabályozott eljárásban tett önkéntes nyilatkozata szerint- a gyermek hároméves korában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen; halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek is, akit tartós nevelésbe vettek.

A gyermek hátrányos helyzetére utaló jelek

- A család csekély bevétellel, alacsony jövedelemmel rendelkezik, melynek nagy része vagy akár teljes egésze segély, nyugdíj, vagy ezekkel egy kategória alá eső bevétel, továbbá alkalmi munka után járó jövedelem.
- Szűkös lakáskörülmények, kis alapterületű lakásban több személy él együtt, így kevés az egy főre jutó alapterület.
- Egészségtelen lakhatási feltételek – vizes, salétromos falak, nagy páratartalom, alagsori lakás, szuterén.
- A szülők alacsony iskolai végzettsége – csak általános iskolai, vagy olyan , érettségig nem igénylő szakképzettség, amelynek nincs munkaerő-piaci értéke.

- Deviáns környezet szocializációs ártalmai – alkoholizmus, drogfüggőség, játékszenvedély.
- Család hiánya – állami gondoskodásba vett, illetve onnan kikerült gyermekek, egyszülős család, elvált szülők.
- A beteg vagy korlátozott képességű szülők, akik fizikailag nem képesek gyermekük megfelelő ellátására, gondozására.

Veszélyeztettség: olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás, vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja, vagy akadályozza.

Az óvoda vezetője köteles

- jelzéssel élni a gyermek veszélyeztettsége esetén a Gyermekjóléti Szolgálatnál,
- hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

A gyermek veszélyeztettségére utaló jelek

- fizikai bántalmazás,
- a gyermek szexuális zaklatása,
- szülői felügyelet hiánya,
- elhanyagoló szülői magatartása,
- hajléktalanság, rendkívül rossz lakáskörülmények,
- pszichés bántalmazás,
- éhezés, nem megfelelő táplálkozás,
- indokolatlan hiányzás az óvodából,
- minimális jövedelmi viszonyok.

Feladataink:

Óvodánkban a gyermekvédelmi feladatokat az óvónők látják el, hiszen ők ismerik a gyermeket, a családot, szükség esetén jobban elfogadják a segítséget az ismerős óvó nénitől.

Az óvónők gyermekvédelmi feladatai

- Az óvodába járó gyermekek szociális, szociokulturális családi hátterének megismerése.
- Szükség szerint környezettanulmány végzése, szükség esetén felterjesztés segélyre
- Hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett helyzet jelzése az óvodavezetőnek.
- A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek differenciált nevelése, fejlesztése.

- A rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése az óvodavezetőnek. Az **igazolatlan hiányzások** minimalizálása.
- Nyilvántartás vezetése.

Az óvodavezető feladatai

- Bizalom elvű kapcsolat kiépítése a családokkal
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek **óvodai beíratásának támogatása**
- **Integrációt** elősegítő csoportalakítás: arányos elosztás
- A törvények és rendeletek naprakész ismerete, a munka hozzáigazítása
- Veszélyeztettség esetén a Gyermekjóléti Szolgálat tájékoztatása
- Étkezési kedvezmények meghatározása a törvényi jogszabályoknak és az önkormányzati rendeletnek megfelelően. Ezek dokumentálása
- Óvodáztatási támogatással kapcsolatos feladatok ellátása.

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben lévő családok segítésének lehetőségei:

- Tájékoztatás az igénybe vehető segélyekről, támogatási lehetőségekről
- Kedvezményes térítési díj biztosítása:
  - A törvényi rendelkezéseknek megfelelően normatív állami támogatás
  - Az önkormányzat térítési díj rendeletének megfelelően az igazolt jövedelem alapján.
- A szülők által ajándékozásra behozott gyermekruhák, játékok elajándékozása a rászoruló családoknak.

A gyermek családban történő nevelésének elősegítése, a veszélyeztettség megelőzése és megszüntetése esetén az óvoda köteles együttműködni:

- a gyermekorvossal, védőnővel,
- az Önkormányzat gyermekvédelmi és szociális ügyeket intéző munkatársával,
- a Gyermekjóléti Szolgálattal.

Sikerkritériumok

- Csökken a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek száma.
- Minden rászoruló időben megkapja a segítséget.
- A szülők bátran fordulnak óvónőkhöz és az óvodavezetőhöz gondjaikkal.
- Anyagi gondok miatt egyetlen gyermek sem marad ki az óvodából.
- A segítő szervezetekkel hatékony együttműködés alakul ki.

9. Érvényességi rendelkezések

A helyi óvodai pedagógiai program érvényességi ideje: **2022. szeptember 1-től visszavonásig.**

A helyi óvodai pedagógiai program felülvizsgálatának és módosításának indokai

Kötelező:

- Jogszabályváltozás
- Fenntartó által meghatározott feladatváltozás

Lehetséges:

- Sikeres innováció eredményeinek beépítése
- A minőségfejlesztési munka eredményeinek beépítése, illetve kevésbé eredményes elképzelések elhagyása.

A helyi óvodai pedagógiai program nyilvánossága:

Minden csoportban megtalálható.

Egy példány az óvodavezető irodájában.

Egy példány a főbejáratnál lévő szülői faliújságon.

10. Legitimációs záradék

A helyi óvodai pedagógiai programot jóváhagyás előtt ellenőrizte:

..... dátum:
óvodavezető-helyettes

Elfogadta:

..... dátum:
a nevelőtestület képviselőjében

Jóváhagyta:

..... dátum:
intézményvezető

A legitimációs eljárás alátámasztását igazoló dokumentumok:

- A nevelőtestület döntéséről készült jegyzőkönyv, mely 1/7/2022. számú határozatával 2022. augusztus 29.-én az intézményvezető elfogadta a helyi nevelési programot.

Diósjenő, 2022. 08. 31.

.....
intézményvezető